

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

■ RØNSHOVED ■

HØJSKOLES AARSSKRIFT

Men immer det dages dog paany
hvor Hjerterne Morgen vente-

HØJSKOLEN VED FLENSBORG FJORD

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1925

RØNSHOVED FRIMENIGHED

SKØNT I ALLE sammen ved, at jeg blev præsteviet søndag den 1. marts i aar, vil jeg dog gerne fortælle jer lidt om denne begivenheds forhistorie og om, hvordan det hele gik for sig.

Vi har jo holdt en slags gudstjeneste om søndagen, lige fra skolen begyndte. Ja, vi havde i grunden den første gudstjeneste, inden skolen begyndte, idet vi under det første historiekursus i august 1921 laante Holbøl kirke. Valgmenighedspræst Anders Nørgaard, Vejstrup, tjente os som præst ved daab og altergang. Det var vor lille Else, der blev døbt.

Naar vi saa fortsatte med gudstjenesten paa skolen, da eleverne var kommen, skyldes det først og fremmest, at min kone og jeg følte trang til at være sammen med de af eleverne, som vilde være med, ogsaa paa denne maade. Vi har aldrig villet sammenblande kirke og skole, og derfor har vi let ved at give eleverne fuld frihed over for det, om de vilde være sammen med os om søndagen til gudstjeneste. Vi har kunnet leve godt sammen med de elever, som har ønsket at være sammen med os i skole og hjem, men ikke i kirken om søndagen. Dette er jeg sikker paa, at disse elever har følt, for ellers havde de ikke færdedes her saa frit og saa glade og gaaet deres egne veje, naar vi gik til gudstjeneste. Og jeg tør nok sige, at vi, som fulgte vor trang, naar vi gik ind i kirkesalen, ikke kunde

have følt os saa glade og trygge derved, hvis de andre ikke havde vist os ved deres udeblivelse, at dette var noget helt ud frit, hvor hjertets længsel var det ene afgørende. Saadan har det hidtil været her, og saadan skal det forhaabentlig vedblive at være.

Nu vil enhver vist ogsaa kunne forstaa, at naar vi paa ingen maade vil sammenblande kirke og skole, skønt vi selv gerne vil have hjemme begge steder, saa kan der blive noget, som jeg gerne vil have sagt til dem, jeg lever sammen med, men som ikke kan siges i skolen, fordi det hører hjemme i kirken. Dette er en anden grund til, at vi begyndte med gudstjenester her.

Det første aar samledes vi til gudstjenester i foredrags-salen, hvor Spur, H. P. Nyholm eller jeg prædikede. Da Nyholm efter vinterskolens slutning rejste til Aulum for at blive valgmenighedspræst der, fortsatte Spur og jeg om sommeren, men saadan, at jeg prædikede de fleste søndage. Frøken Andresen var næsten altid med til disse gudstjenester, men ellers deltog ingen af egnens folk.

Ved historiekursuset i august 1922 blev der af deltagere, som havde været med til det første kursus, udtalt ønske om, at der ogsaa det aar blev holdt gudstjeneste med altergang. Dette ønske vilde vi meget gerne imødekomme, og der opstod saa det spørgsmaal, om gudstjenesten skulde holdes paa skolen, eller om vi lige som forrige aar skulde forsøge at laane Holbøl kirke. Efter nogen overvejelse sammen med Nørgaard og Arnfred bestemte vi, at gudstjenesten skulde holdes i skolens gymnastiksal. Talerstolen kunde bruges til alterbord, og snedkeren lavede efter tegningen paa talerstolens forside et knæfald. Denne første egentlige gudstjeneste holdtes den 20. august 1922, og denne dag er saaledes Rønshoved frimenigheds fødselsdag. Nørgaard tjente os som præst, og der var mange altergæster, ogsaa nogle af egnens folk og en enkelt fra Flensborg.

Da Vor herre nu saaledes selv havde været til stede hos

os paa dette sted og mættet os med sine gaver og sin velsignelse, var det rimeligt at vi fortsatte med at samles om ham og samles med hinanden ved hans bord. Dette gjorde vi da ogsaa jævnlig i de følgende aar saaledes, at Nørgaard eller Pastor K. Skaarup, Kværs, hjalp os som præst. De søndage da vi ikke havde barnedaab eller altergang, prædikede jeg.

Den næste fest, vi havde i vor lille menighed, var den dag, da vor lille Ingrid blev døbt. Det var den 6. marts 1923, og Nørgaard var præst den dag. Vi oplevede ret med taknemmelige hjerter, hvordan Gud i sin naade lod livet vokse i os og iblandt os.

Det hændte nu næsten hver søndag at frøken Andresen ikke var den eneste af egnens folk, der var sammen med os til gudstjeneste og bag efter en times tid inde i vore stuer. Men der skulde dog gaa det meste af et aar endnu, inden der blev flere end 3—4 mennesker foruden skolens egne folk, undtagen ved juletid og paasketid, hvor vi kunde samles med 30—40 unge og ældre her fra egnen. Vi var hjertelig glade fra søndag til søndag. Og hvor var der forventning og fest, hver gang vi samledes ved Vor herres bord! Jeg glemmer aldrig, da vi første gang knælede sammen med vore elever, som fyldte knæfaldet helt rundt. Og da saa senere nogle af egnens folk vilde være sammen med os der, hvor vi oplever glæden i Guds kærlighed, — ikke en enkelt gang, men stadig oftere, da var vor glæde fuldkommen.

En dag i vinteren 1924 foreslog jeg, at vi skulde samles nogle gange i hjemmene for at tale sammen til kristelig oplysning og opbyggelse. Da vi først fik begyndt med dette, blev det dog ikke til nogle faa gange, men vi samles endnu den dag i dag en gang om ugen hver vinter. Hidtil har vi været sammen skiftevis hos gaardejer Iver Møller, Rinkenæs, gaardejer Jespersen, Rinkenæs, forpagter Hans Dam, Rinkenæs, bestyrer Bang, Buskmose, andenlærer Søndergaard, Rinkenæs, frøken Andresen, Børnehjemmet,

Rønshoved og hos os. Der har dog altid været flere end de her nævnte til stede ved vore møder.

Ved disse sammenkomster har vi sunget nogle salmer, læst et stykke af det ny testamente og samtalen om det læste eller om andre ting, som laa os hjerteligt paa sinde. Min kone og jeg har haft et rigt udbytte af disse sammenkomster, og jeg tror, at det samme gælder de andre deltagere. Jeg tror, at det venskabsforhold, som naturligt maa vokse frem af dette, at vi samles i hinandens hjem og samles om noget andet end tom selskabelighed eller mere eller mindre let konversation eller samtale om døgnets spørgsmaal eller vort daglige arbejde og bedrift, hjælper os, naar vi mødes om søndagen til gudstjeneste. Det fællesskab om ordet og i ordet, som vi om søndagen søger ind i, har vi ligesom lettere ved at opleve virkeligheden af, naar vi i forvejen kender et menneskeligt fællesskab sammen med de mennesker, vi er samlede med. Jeg tror, at Gud ved sin aand har hjulpet os og hjælper os netop paa denne maade til oplevelsen af den kristne menigheds kærlighed om Vor herre Jesu Kristi eget ord ved daaben og nadveren. Paa anden maade kan jeg ikke forklare mig den Guds naades herlighed, vi gang paa gang har oplevet her ved daab og nadverbord, og som jeg ikke har erfaret findes større noget andet sted. Ja, jeg har lært at smile, naar jeg hører eller læser om, hvad man i gamle dage oplevede i Vartov menighed, for selv om det var Grundtvig, der var præst, og selv om mennesker samledes der i stor mangfoldighed, saa kan herligheden dog i dybeste forstand ikke have været større, end den er hos os, fordi Jesus Kristus visselig er til stede iblandt os ogsaa her, saadan som hans ord lyder med aandens kraft og varme, og derpaa er det dog, at herligheden alene beror, naar vi saa blot er 2 eller 3 forsamlede i hjertelig taksigelse, bekendelse, bøn og lovsang.

I efteraaret 1924 blev det mere og mere klart for mig, at naar vi her sammen med hinanden levede, ikke blot

kristenliv, men kristen menighedsliv, saa kunde jeg ikke vedblivende nøjes med at staa som en menneskeordets forkynder, men jeg maatte blive en gudsordets tjener, saa jeg paa menighedens vegne kunde tale og handle ved daab og nadver. Dette bestyrkedes jeg i hen paa vinteren, da endnu en mand her paa egnen, som længe med taknemmeligt hjerte havde levet et rigt kristenliv, ved Guds aands underlige førelser kom til klar bevidsthed om menighedslivets velsignelse, naar Helligaanden med Guds levende ord, Jesus Kristus, bliver alt i alle, af Guds naade og til hans ære, og gør os i Jesu navn til en søskendeflok af hjertet, om end ikke af kødet. Jeg ved nok, at kristne mennesker kan leve deres kristenliv sammen paa mange maader, f. eks. i sognemenigheder. Men jeg ved ogsaa, at kristen menighedsliv kun kan leves paa een maade, nemlig i en fri menighed, hvor det alene kan være muligt at leve saadan, at „de troendes mængde“ har „et hjerte og een sjæl“. Saa længe vi ikke vidste andet, end at vi levede et kristenliv sammen, kunde vi nok klare os paa den maade, at Nørgaard og Skårup hjalp os med daab og nadver, mens jeg prædikede de øvrige søndage. Men nu, da jeg var klar over, at vi af Guds naade klart og bevidst levede kristen menighedsliv, saa maatte vi ogsaa eje midt iblandt os den herlighed, som dette menighedsfællesskab giver. Saadan var det da ogsaa i apostlenes dage, at naar man var bleven klar over, at der var kommen kristen menighedsliv frem et sted, da blev en mand under bøn og haandspaalæggelse beskikket til som medlem af menighedsfællesskabet at være dettes fortaler ved daab og nadver og ordets forkyndelse.

Efterhaanden som dette blev mere og mere klart for mig, blev det sværere og sværere for mig at prædike om søndagen, for aldrig kunde den herlighed, vi ejede i vort menighedsliv, komme til udtryk paa den maade, hvorpaa vi holdt gudstjeneste, uden daab og uden nadver. Til sidst maatte jeg sige, at enten maatte vi ophøre med at samles til de

gudstjenester, hvor vi ikke havde Nørgaard eller Skaarup til at hjælpe os, eller ogsaa maatte jeg ordineres.

Vi talte da sammen om dette sidste en aften, vi var samlede i et af hjemmene, og man fandt, at det var saa naturligt, at jeg blev præsteviet.

Jeg havde allerede skrevet til Nørgaard og spurgt ham, om han vilde ordinere mig, og dertil svarede han straks ja. Senere skrev jeg ogsaa til frimenighedspræst Niels Dael og bad ham om at komme, og jeg fik ogsaa hans ja. Endelig skrev jeg til vore venner i Askov, som lovede at komme. Vi spurgte ogsaa, om nogle af den gamle frimenighedskreds i Sundeved havde lyst til at være med, og der kom en del. Der kom ogsaa nogle fra frimenighedskredsen i Lundsmark, men paa grund af, at vi ikke har en tilstrækkelig stor sal, havde vi ingen indbudt fra frimenighedskredsene i Nordslesvig, og vi havde ogsaa sørgt for, at bladene ikke skrev noget om ordinationen forud, for at det ikke skulde gaa saadan, at der ingen plads blev til dem, hvis tilstedeværelse ved en saadan lejlighed var mest berettiget.

Gudstjenesten begyndte kl. 2. Valgmenighedspræst P. Munck, Silkeborg, bad indgangs- og udgangsbønnen. Nørgaard prædikede, og efter den første salme efter prædikenen talte Niels Dael. Hans tale blev senere trykt i „Højskolebladet“. Efter Niels Daels tale holdt Nørgaard den egentlige ordinationstale, som han sluttede med at kalde mig hen til knæfaldet.

Jeg havde forud bedt min far, Munck, pastor Skårup, højskoleforstander J. Appel, Arnfred og Christiansen fra Askov om at være med i bønnen og haandspaalæggelsen.

Nu foregik ordinationshandlingen da saaledes, at Nørgaard under haandspaalæggelse bekendte den kristne tro og Niels Dael bad fadervor og sluttede med en kort bøn.

Efter denne handling, som sikkert ikke har været meget forskellig fra dem, apostlene foretog ved lignende lejligheder, holdt jeg en ganske kort tale, hvori jeg søgte at

klargøre min stilling, at forholdene, som de var her paa stedet, havde ført det med sig, at baade andre og jeg selv ønskede, at jeg kunde tjene i menigheden ved bad og bord, men meningen var ikke, at jeg efterhaanden skulde glide over i fuld præstestilling. Jeg følte mig frem for alt kaldet til højskolemand og ønskede aldrig at blive andet.

Derefter holdt Nørgaard en kort skriftetale, inden vi samledes ved Vor herres bord.

Efter gudstjenesten samledes saa mange, som spisestuen og tilstødende stuer kunde rumme, til chokolade. Her blev da holdt mange taler og ind imellem sang vi.

Jeg fik overrakt en pengegave fra den kreds, vi plejede at samles med i hjemmene. Det var givernes ønske, at pengene skulde bruges til at anskaffe en døbefont for. Den gave glædede os meget.

Appel kaldte i sin tale denne ordination for en kirkehistorisk begivenhed.

Man plejer nemlig altid at forlange af den mand, som skal ordineres, et kaldsbrev fra en menighed. Et saadant havde jeg ikke. Jeg ved, at jeg godt kunde have mødt med et kaldsbrev, skønt næppe med mere end 4—5 navne som underskrift. Jeg kunde ogsaa nok have faaet nogle navne paa en medlemsliste for Rønshoved frimenighed. Men jeg ønskede ingen af delene, og saaledes er denne frimenighed vel nok den eneste i landet, som ikke har nogen som helst form af organisation. Her er ingen medlemsliste og intet menighedsraad eller bestyrelse.

Af menighedens venner har vi efterhaanden faaet foræret to syvarmede lysestager, alterdug, alterbøger og talerken, sølvkande til altervinen, orgel o. s. v. Selv enes vi om opvarmning af salen, brød, vin, lys. Præsten er ulønnet, og det samme er organisten. Dette er for saa vidt heldigt nok, da ingen kender medlemmernes antal. Enhver, som har lyst, kan deltage i gudstjenesten, gaa med os til alters eller faa deres barn døbt hos os. Vi har, foruden den allerede nævnte daab, haft barnedaab den 6. marts 1924

og den 1. februar, den 15. marts, den 12. april og den 4. oktober 1925.

Vi er vel lidt over en halv snes mennesker nu, der saa at sige samles hver søndag til gudstjeneste, men der er altid flere. Nogle kommer af og til, andre kommer og gaar en enkelt eller lidt flere gange. Af alt dette er vi ganske uafhængige i den forstand, at naar blot Vor herre med sin aand vil være til stede hos os, saa kan vi holde gudstjeneste — uden hensyn til et bestemt antal mennesker. Det gaar akkuret lige godt, om vi er 5, 10 eller 15—20 til stede, blot vi, som er der, maa opleve, at Jesus Kristus er midt iblandt os.

Men paa den anden side glæder vi os inderligt med hinanden for hver gang et nyt menneske kommer og vedbliver med at komme, fordi det har fundet glæde sammen med os. Efter saadanne mennesker spejder vi altid, og vi beder for dem, at de maa blive draget ind i vor menigheds kreds. Men vi glemmer aldrig, at det er Helligaandens gerning og ikke vor at føje nye medlemmer til menigheden.

Saaledes ogsaa med hvert nyt elevhold, der kommer her paa skolen. Naar man i mange aar har staaet som ordfører, bliver man fintmærkende over for sine tilhørere. Man kan komme til at staa over for en tilhørerskare og have en fornemmelse af, at man taler som mod en mur, eller at man taler ud i den tomme luft. Man kan ogsaa have en fornemmelse som den, jeg kender fra drømme: jeg arbejder og tumler med en ting, hidsigere og hidsigere, men jo mere jeg arbejder, des vanskeligere bliver det hele. Eller kender I ikke det, at man følges med et menneske, der ikke er vant til at gaa saa hurtigt, som man selv plejer at gaa. Man prøver at lempe sig efter den, der gaar langsommere, men det er besværligt og trættende, man glemmer stadig at gaa i den uvante langsomme takt og kommer foran.

En saadan følelse har jeg, naar jeg prædiker de første søndage, efter at I er kommen her paa skolen. Men naar

saa denne følelse efterhaanden forsvinder, eftersom vi kommer til at kende hinanden, forstaa hinanden, og faa tillid til hinanden, saa er det saa let og saa dejligt.

Og saa er det endda ikke det bedste, jeg har oplevet sammen med jer. Jeg har nemlig overfor hvert elevhold haft en følelse af, at I ikke blot „kom med“, naar jeg prædikede, men at I ogsaa mer eller mindre kom med i det kristne menighedsliv, som Helligaanden giver os at leve i Guds levende ord, som er Jesus Kristus. Naturligvis maa I, som er unge, nyde, som I nemmer, men det var dog jer og ikke os her, der først udtalte ønsket om, at der maatte blive altergang ved gudstjenesten paa elevmødedagen, og flere af jer har i breve til os skrevet om „vor“ lille menighed i Rønshoved, saa jeg tog sikkert ikke fejl, naar jeg blev præsteviet — ogsaa for jeres skyld.

Jeg kan derfor ikke slutte denne fortælling om Rønshoved frimenigheds tilblivelse, uden at jeg tager jer med i den. Jeg ønsker inderligt for jer, at I, efterhaanden som I faar hjem og gerning rundt om i vort land, ogsaa maa faa hjemme i en god og levende menighedskreds der i nærheden, men mon ikke mange af jer alligevel paa en maade vil blive ved med at føle jer hjemme her hos os. I hvert fald vil vi betragte jer som vore menighedsbørn, saa længe I selv vil regne jer dertil.

AAGE MØLLER.

RØNSHOVED HØJSKOLE

JEG HAR FORTALT om Rønshoved frimenighed, men jeg kunde ogsaa have lyst til at fortælle lidt om højskolen. Der er nemlig i løbet af det sidste aars tid sket ikke helt uvæsentlige ændringer i vor maade at holde højskole paa.

I de senere aar har der gang paa gang lydt det spørgsmaal fra højskolemænd: Er der ikke brug for den danske folkehøjskole mere? Eller spørgsmaalet har privat og mere personligt været formet saadan: Er der ikke længere brug for os i den danske folkehøjskoles tjeneste? Skal vi gaa vor vej og lade andre komme til?

Det er ret naturligt, at en højskolemand kommer til at spørge saadan, naar hans skole gaar tilbage i elevantal, og der har paa ikke saa faa højskoler været en saadan tilbagegang. I ved, at skolen her ogsaa gik tilbage for vinterskolens vedkommende, og i aar har der ogsaa været en tilbagegang i elevantallet for sommerskolen. Det var derfor kun rimeligt, at jeg begyndte at tumle med de samme spørgsmaal, som andre tidligere havde beskæftiget sig med. Nu er jeg i mange henseender ikke saa lidt sendrægtig, mens jeg i andre henseender er ret tidlig paa færde. Saaledes var jeg hurtig til at stille mig selv de spørgsmaal: Er der ikke mere brug for den danske folkehøjskole, eller er der ikke mere brug for Dig som højskolemand, men jeg var sen til at faa spørgsmaalene besvarede. Jeg rettede spørgsmaalene til mig selv allerede i efteraaret 1923, men jeg fik dem først besvarede i efteraaret 1924. Det var et af de strengeste aar, jeg har oplevet med mig selv,

men det skal jeg ikke opholde mig længere ved. Derimod vil jeg gerne dvæle lidt ved de svar, jeg fik paa mine spørgsmaal. Jeg havde jo haabet paa svar i form af flere elever, men det gik helt anderledes, og jeg maa tilføje: heldigvis.

Som I ved, havde vi i vinteren 1923—24 et hold elever paa 23, og i vinteren 1924—25 havde vi 20. I sommeren 1925 havde vi 67 elever, og der var altsaa tilbagegang i elevantallet baade for vinterskolens og for første gang ogsaa for sommerskolens vedkommende. Det var ikke meget opmuntrende, og alligevel er jeg bleven helt klar over, at jeg i al korthed kan svare saadan paa de stillede spørgsmaal, at der er brug baade for denne skole og for mig som højskolemand, men begge maa rigtignok fremtræde i en betydelig ændret skikkelse.

Og nu vilde jeg gerne sige jer lidt om disse ændringer, hvis det ellers maa lykkes mig.

Skal vi begynde med det ydre.

Det er en almindelig antagelse, som jeg ogsaa tidligere var tilhænger af, at der helst skal være mange elever og mange lærere paa en skole, for at der rigtig kan holdes højskole. Dette er imidlertid fuldstændig forkert. Fejltagelsen skyldes, at man alt for meget har bedømt en højskole ud fra et skolesyn i stedet for ud fra et hjemlivs syn. I en skole har det betydning, at der er mange elever og mange lærere, men et hjemlivs værdi beror udelukkende paa, at der er en mor og en far, nogle børn og saa mange hjælpere, som netop er nødvendige efter hjemmets størrelse.

Nu maa I ikke forstaa mig saadan, at jeg ikke mere sætter pris paa, at skolen her faar mange elever. Jeg glæder mig netop til, at vi en gang skal naa op ad mod 100 elever i hvert hold, men saa vil vi rigtignok ogsaa sige stop.

Jeg er blot kommen til at forstaa, at en højskoles værdi slet ikke beror paa antallet af lærere og elever, for man tager jo ikke først og fremmest paa højskole for at lære noget, men for at opleve noget. Hvis man skal lære noget,

er det godt, om der er flere lærere, der hver for sig har det fag eller de fag, som de særlig er optaget af og derfor dygtige i. Men hvis der skal opleves noget, som kan faa aandelig og blivende værdi for et menneske, sker dette ikke gennem fag, og selv den dygtigste faglærer betyder kun lidt. Da gælder det om, at hjemmets liv som et aandeligt fællesskab aabner sig for et menneske, og at dette menneske aabner sig for fællesskabet. Naturligvis er det ikke ligegyldigt, om et hjem er vel oplyst om menneskelige, folkelige og kristelige spørgsmaal eller ikke. Al god oplysning har sin værdi, ja, den er uundværlig for livet, men den kommer altid i anden række. Lad os f. Eks. tænke paa to mennesker, der har fundet hinanden, og som dag efter dag faar lov til at leve kærlighedens dejlige liv sammen. Spørg dem, om de hellere vilde sidde hver for sig og tænke paa hinanden og paa kærligheden og læse kloge og gode bøger om kærligheden. Jeg ved, at I vilde faa det svar: nej, vi vil netop leve sammen, selvom vore dage mest er fyldte af arbejde, og der bliver kun lidt tid til at tænke paa kærligheden og endnu mindre tid til at læse kloge bøger om den.

Jeg er kommen til at se paa højskolen saadan nu, at vi har været alt for optaget af at holde kloge og gode foredrag om livet, men vi har alt for meget glemt ganske jævnt at dele livet med hinanden.

Naar vi gaar sammen i et hjem, saa er vi ikke først og fremmest optaget af verdenshistorie eller sociale spørgsmaal; vi er meget mere optaget af os selv og af hinanden.

Nu er højskolen ikke et privat hjem, og alligevel maa jeg stadig drage sammenligninger med et saadant, naar jeg vil prøve at fortælle om, hvad jeg nu forstaar ved en højskole. Jeg tror nemlig, at forskellen ikke er saa overmaade stor. Da jeg for 20 aar siden kom paa højskole, var jeg saamænd stadig mest optaget af mig selv, men ret hurtigt udvidedes dette til, at jeg ogsaa blev optaget af mine omgivelser, mine kammerater, lærere og andre.

Uden at jeg selv rigtig mærkede det, blev jeg saa gennem foredragene mere og mere optaget af historiens store personligheder og begivenheder, men uden at jeg dog glemte mig selv eller mine omgivelser. Saadan skulde det gerne stadig gaa, saa at der var den forskel paa et hjem og en højskole, at hjemmets grænser var snævrere end højskolens, men dog maatte hjemlivets inderlighed ikke sættes til. Det betyder meget, om vi kan arbejde godt sammen og færdes jævnt og naturligt med hinanden i det daglige, men det betyder endnu mere, om vi kan komme ind under den samme paavirkning. For det er maaske den egentlige hemmelighed ved et godt hjem, at der udgaar en paavirkning derfra; der er en magt over os, som ikke kan brydes. Saadan er det ogsaa i højskolen. Og den magt, der raader i hjemmet og højskolen, er i virkeligheden den samme. Det er aanden, der skaber alt fællesskab og alt det liv, der rinder af fællesskabet. Derved føres vi paa højskolen ind i folkelivets fællesskab og helt ind til kilderne for dette.

Nu ved jeg vel, at dette fællesskab kan aabenbare sig paa mange maader, og derfor har man gjort gældende, at en højskolemand stod aldeles frit med hensyn til sine emner. Det afgørende var ikke, om højskolemanden hentede sine emner fra verdenshistorien, danmarkshistorien eller litteraturhistorien eller fra de ældste tider eller nyeste tider. Det gjaldt blot om, at emnet havde faaet liv i ham. Dette er altsammen rigtigt, hvis det kun drejer sig om en oplysning, men det er galt, hvis det drejer sig om at give udtryk for hjemlivets fællesskab.

Der fortælles, at Kold en gang var paa besøg i Vejstrup hos Kristen Hansen. Denne havde en tjenestekarl, som hed Rasmus Hansen, og Kristen Hansen vilde gerne have Rasmus paa Kolds skole som elev. Kold vilde ogsaa gerne have Rasmus, men han vilde helst, at Rasmus skulde vente et aar. Nu er det vist sjældent, at en højskoleforstander lader en indmeldelse gaa fra sig, og jeg har i hvert fald kun hørt, at det er sket med den begrundelse, at der ikke

mere var plads paa skolen, eller at vedkommende elev var for ung. Kold havde imidlertid plads nok, og Rasmus var ikke for ung. Men Kold afviste Rasmus med den begrundelse, at der til vinter var een af de indmeldte elever, som kunde høre, og naar nu Rasmus vilde vente med at komme til det følgende aar, saa havde Kold igen een elev til det hold, som kunde høre.

Kold har altid ret. Det er ikke nødvendigt, at alle, der kommer paa højskole, kan høre, naar de kommer, men det er ganske nødvendigt, at een kan det, ja, jeg maa tilføje for mit vedkommende: at flere kan det. For saa danner vi straks det fællesskab, som er den absolut nødvendige forudsætning for, at aanden kan komme til at virke iblandt os. Og uden aandens virksomhed kan intet menneske komme til at høre og faa del i aandeligt liv.

Nu har jeg haft, og jeg tror, de fleste mennesker stadig har, et ganske forkert begreb om foredrag. Det er rigtigt, at den, som vil holde et foredrag, maa være vel oplyst og godt forberedt; han maa have noget paa hjerte, noget, som brænder paa, som han for alt i verden maa have sagt. Men der skal mere til, hvis foredraget ikke blot skal blive en god oplysning, en slags god underholdning eller forlystelse. Foredragsholderen skal nemlig aller egentligst være mund for det, som lever i det fællesskab, vi udgør, idet vi lever sammen før, under og efter timen, hvori der tales. Dette fællesskab er imidlertid et aandeligt fællesskab, og foredragsholderen maa derfor vide, at han med sit ord er aandens tjener.

Eller lad mig sige dette paa en anden maade.

I alle folkeslag findes der fortællinger om guderne, om deres kampe og bedrifter, om deres gerninger i naturen og i menneskeverdenen. Disse fortællinger kalder man myter. De adskiller sig fra den sædvanlige digtning eller fortælling ved at handle om guder eller religiøse forhold. De er udsprungne af menneskers vaagne drømme, af deres dunkle følelse af aand, af deres erkendelse af livets kaar

her i verden. De er formede og fortalte af folkelige profeter, der formaaede at lade livet digte sig selv i billeder og dramatiske optrin. De jødiske profeter kaldte sig selv for Guds mund. Man kan ogsaa kalde en profet for aandens redskab. Men man kan endelig ogsaa kalde ham for dette, der former udtrykket for et aandeligt fællesskab, giver det liv udtryk, der i sin dybeste grund og i sit hele forløb er et fællesliv.

En saadan profet var i den danske folkehøjskole Christen Kold. Hans foredrag var mytologi, idet han formaaede i sin fortælling at gøre sit eget liv til en myte. Det er saaledes ganske forkert, naar der er bleven sagt, at Kold altid talte om sig selv. Kold talte netop aldrig om sig selv, men han fortalte rigtignok sædvanlig om en mytologisk person, der hed Kold. Jeg behøver ikke at paavise, at der heri ligger noget meget farligt, og at ingen skal prøve paa at eftergøre Kold. Det er vist meget faa menneskers liv, der egner sig til at blive gjort mytologisk, og det er vist endnu færre mennesker, der kan gøre sig selv til en mytologisk personlighed. Kold var saa særegen, at han ikke kunde virke førende og formende inden for højskolen. Han blev sig selv, og hans skole gik i graven med ham.

Kold kom til at øve en stor og velsignelsesrig gerning over for sine elever, og hans indflydelse spores ogsaa paa flere af samtidens højskolemænd. Det blev dog Ludvig Schrøder i Askov, der blev den egentlige fører, ikke blot i sin samtid, men — som jeg tror — ogsaa i fremtiden. Vi møder i ham den samme aandelige kraft som i Kold, den samme tro paa fællesskabet og paa den aand, der giver dette liv og varme. Men Ludvig Schrøder øvede den stordaad for alvor at understrege, at fællesskabet i sin største herlighed er et folkeligt fællesskab. Og derved kommer vi til historien.

Der kan fortælles historie paa flere maader; kun paa een maade kan den ikke fortælles, nemlig objektivt, upersonligt. Oftest betragtes historien vel som et spejl, hvori

man ser sig selv, sine egne meninger og anskuelser, eller man søger i historien sine idealer eller en bekræftelse paa disse. Man bruger da historien til oplysning eller opdragelse. Man taler om historiens love eller historiens dom. Dette er galt alt sammen, i hvert fald, naar der er tale om historien paa højskolen. Men det er Ludvig Schrøders uvisnelige fortjeneste, at han fandt det mytologiske udtryk for det folkelige fællesskab, som er det egentlige liv i al historie. Hertil fik han vel en væsentlig hjælp af Grundtvig i dennes „Nordens mytologi“, men jeg ved af erfaring, at den bog først har værdi, naar man ad anden vej har faaet indgang i den folkelige aandsverden, som „Nordens mytologi“ er et udslag af.

Ludvig Schrøders fortjeneste ligger ikke i, at han fandt mytologien som et værdifuldt emne til højskoleforedrag. Hvem, der tror dette, har ikke forstaaet en smule af, hvad det hele drejer sig om. Ludvig Schrøder talte mytologi, fordi dette er den eneste maade, hvorpaa det aandelige fællesskab i menneskeliv og folkeliv kan udtrykke sig. Dette gælder ikke blot, naar man taler ud af den egentlige mytologi, om Odin, Thor og Loke og alle de andre guder og jætter, men der er en mytologisk maade at fortælle historie paa, og det er den eneste, der har virkelig aandsværdi. Hvorfor det forholder sig saadan, kan jeg ikke sige her. Jeg kan blot tilføje, at det følger af sig selv, at grundudtrykket for den mytologiske historiefortælling ligger i selve mytologien, og al historiefortælling paa højskolen, der ikke begynder med og vokser ud af mytologien, kommer til at svæve i luften.

Ludvig Schrøder magtede mytologien som ingen anden, og derfor blev han høvdingen, aandsfyrsten af Guds naade.

Nu prøver jeg i al skrøbelighed at følge ham, og dette er bleven det egentlige indhold i min virksomhed som højskolemand.

Jeg kan ikke selv være i tvivl om, at jeg har oplevet en fornyelse, der vil komme til at sætte sit præg paa høj-

skolen her. Det forekommer mig ogsaa, at jeg har faaet klarsyn for meget, der tidligere laa i det dunkle. Men om det, jeg har oplevet, kan komme til at betyde noget for videre kredse, kan jeg ikke sige noget om. Jeg kan dog ikke lade være med at tænke paa, at da mytologien for en menneskealder siden døde ud i højskolen, var det, som om noget varmt og inderligt i samfølelsen og noget kraftigt og stærkt i karakteren samtidig sygnede hen i det danske folk. Jeg synes, vi blev mere oplyste, men mindre glade og stærke i fællesskabet. Det kan jo rigtignok ogsaa forklares af andre ting, som jeg dog ikke her skal komme ind paa.

AAGE MØLLER

1 8 2 5

1825 er et Mærkeaar i vor Historie, fordi det er sidst paa Sommeren i det Aar, Grundtvig naaede frem til det Syn paa Menigheden og Troens Ord som Herrens og Menighedens sammensmeltede Vidnesbyrd, det Syn, der straks affødte „Kirkens Genmæle“ mod Rationalismen, blev Udgangspunktet for den grundtvigske kirkelige Bevægelse og dermed i al Fald Indledning til en ny Tid i vor egen aandelige Historie.

Her vilde jeg forsøge at sige noget om, hvad 1825 betød, ogsaa hvad det ikke kom til at betyde — endnu, og endelig hvad det nu maa komme til at betyde.

Vil vi forstaa Tiden for 100 Aar siden, synes jeg bedst, vi kan begynde med at kaste et Blik paa vor egen Tid. De har nemlig et meget væsentlig Træk fælles.

En af de Ting, der nu atter og atter siges i Skrift og Tale, er dette, at det religiøse er nu i helt anderledes Kurs end for en Del Aar siden. Der er „religiøs Uro“, det religiøse er i Vækst. Tiderne skifter. Halvfjerdsernes kirkestormende Helte er gaaet ud af Sagaen. Det var en Tidsbølge, de sejlede paa. Nu er den skyllet bort, og hvad den end skyllede bort, det var ikke det religiøse, som nu engang hører med til Menneskets inderste Væsen. Det viste sig netop i al sin Styrke, da Bølgen som alle andre Bølger skyllede bort.

Saadan siges der. Lad mig til Eksempel tage noget af et Stykke, jeg for en Tid siden fandt i et Tidsskrift*):

* G. Engberg: Om Kristne, Menighed og Tiden. I •Kirke og Folk•, Juli 1925.

„En af mine Skolekammerater fandt for 15 Aar siden paa at ordne nogle store Diskussionsmøder i to af „Folkets Huse“ i København. Han vilde samtidig indføre den engelske Skik for saadanne Forhandlinger: Der skulde ved hvert Møde kun være to Modstandere, ingen aaben Diskussion. Den første Aften skulde en „Fritænker“ tale og hans kristne Modstander svare; den anden Aften skulde den Kristne tale og den Ikke-Kristne sige ham imod. Saadan skulde det være begge Steder. Han behøvede altsaa to Gange to Talere.

Han gik op til en kendt troende Sagfører og satte ham ind i Planen. „De kender Præsterne“, sagde min Skolekammerat, „jeg kender Fritænkere. Vil De paatage Dem at skaffe to Præster, som kan tage en saadan Diskussion op?“

Det lovede Sagføreren, og — paa mindre end et Kvarter havde han ved Hjælp af Telefonen deres Løfte. De vred og vendte sig lidt, var meget optaget, havde saa mange Møder! „Men naturligvis, saadan noget kan man ikke sige Nej til“, sagde den ene, og noget ganske tilsvarende bemærkede den anden. Her var en Lejlighed til et Vidnesbyrd overfor en Kreds, man ikke ellers fik i Tale; den Lejlighed maatte jo benyttes!

Det gik let nok med Præsterne. Min Skolekammerat derimod — han brugte een og en halv Dag om at finde to Ikke-Troende, som vilde tale ved disse Møder. Han gik fra den ene til den anden af de kendte Mænd, hvis Navne skulde lokke Folk til. Et Par vilde have Penge for det; et Par havde „været der før“ og skulde ikke mere med i den Slags Diskussioner. Tilsidst tog han Automobil og kørte fra den ene til den anden, thi det hastede med Mødernes Bekendtgørelse! Og endelig fik han to, ganske vist helt ukendte af hans Publikum: en meget gammel Sproglærd fra (om jeg saa maa sige) den radikale Retroenheds Dage og en 26-aarig juridisk Kandidat.

Da han fortalte mig Historien om sine Vanskeligheder, maatte jeg sige til mig selv: *Tidene skifter!* Det skulde bare have været i Halvfemserne, da jeg var Dreng i København! Hvemsomhelt vilde bryde en Lanse for „den frie Tanke“; og mange vilde kun altfor gerne have en Lejlighed til at tale mod Kirkens Fordømmelse og Kristendommens Umulighed i vor moderne Tid! Nu er Angrebsmodet paa den anden Side! *Tidene skifter.*

I 1925 er vi yderligere et Stykke fremme! Den religiøse Litteratur sælges vel bedre end nogen anden Litteraturart. Selv anden og tredie Rangs Bøger har et stort Salg, naar de handler om Religion. Det er almindeligt at tale om, hvorledes den religiøse Interesse kommer til Udtryk i *Skønlitteraturen*. Det skal vi ikke drøfte her. Men tænk blot paa *Dagbladene*: Læg en Aargang af de førende Blade ved Siden af een, der er tyve Aar gammel, og sé Forskellen! Se, hvor meget mere, der nu staar om Kristendom og Kirke og om Religiositet i det hele! Selv

de Blade, som har vist deres Had til Guds Riges Ting igennem mangfoldige Aar, modtager nu gerne — om ikke andet, saa dog saadanne Artikler, som ud fra en formodet højere Aandelighed angriber Kirken og dens Organisationer! Det er dog ogsaa paa en Maade at give Plads for Religion i Bladet!

Nu kan man jo gerne (med Vilh. Andersen) om Aviserne sige: „Saadan nogle visne Blade!“ Men saa maa man rigtignok (med samme kloge Mand) tilføje, at det er paa de visne Blade, man bedst ser, hvad Vej Vinden blæser!

Endog i Avertissementerne kan Tidens Tegn ses! Saa jeg ikke nylig paa Omslaget af et Tidsskrift, hvor der tillige reklameredes for Chokolade, Lysbilledapparater og Kaffetilsætning, selve Gyldendalske Forlag med store Typer avertere:

*Det religiøse Liv er i Vækst,
og en Bølge af Religiositet ruller over Landet. Selv den mest rodfæstede mærker Uroen omkring sig, og ofte ser man Udslag af den aandelige Gæring paa Steder, hvor man mindst ventede det.*

Herefter fulgte Reklame for en af Forlagets Bøger om Religiositet.

Lad os ikke bruge mere Plads paa Beviset. Selv den mest rodfæstede „Fritænker“ kan se det — selv om det ikke kan paavises i ethvert Landsbysogn! — at det religiøse Liv er i Vækst.

Georg Brandes har jo ogsaa forlængst erkendt dette Omsving. Naar hans Avisartikler ikke gaar paa Melodien: „Jeg stakkels Brandes, der er saa berømt i Udlandet og saa uforstaaet herhjemme!“ — saa giver de gerne — synes jeg — Udtryk for, hvor uendelig *dumme* alle vi andre er!

Ja, saadan siges der nu, selv om naturligvis ikke alle kommer saa let til „Beviset“ og ikke strutter saa stærkt af Tilfredshed med den ny Tingenes Tilstand. Noget lignende siges saa tit, at selv om der ingen Ting var om det, vilde de, der sagde det, og mange, der hørte det, alligevel tro det. Men noget er der maaske ogsaa nok derom. Der er i al Fald det, at Realismen blev svag af Alderdom, og mange ny mærkelige Tanker, Opdagelser og Oplevelser virker. En Bølge synker, en anden stiger.

Men saaledes talte man ogsaa for 100 Aar siden.

Den lutherske Bevægelse var løbet ud i Rationalisme. Først voksede Ortodoxien frem, Forsøget paa at fastholde Livet i Former og Lærdomme, dernæst Pietismen, Forsøget paa ved egen Fromhed at skabe Liv i de døde Former,

men endelig fulgte som sidste Led i Udviklingen Rationalismen, der gjorde Pietismens „uoverkommelige Krav“ overkommelige, gjorde Kristendommen til det for Fornuften acceptable. Men en Side af Rationalismen, mest paavirket fra Frankrig, var havnet i ren Fornægtelse og spottede og haanede Kirke og Kristendom, hvor de kunde. En anden Retning, mest paavirket fra Tyskland, vilde bevare en „fornuftig Kristendom“. Saadan var det i det hele og store med Kirkens Mænd.

Men nu var der med det nye Aarhundrede sket et Omslag. Den unge Romantik udløste en Længsel efter det, der ikke kunde gribes hverken med Haanden eller Fornuften. Man var træt af Rationalismens Fornuftighed og hungrede efter anden Sjæleføde. Stemningen slog om. En Tidsbølge sank, en anden steg.

Nu var der heller ikke mere Øre for Raabet mod det religiøse, mod Kirken og dens Mænd. Nu fik de snarere Stemningen med sig. Og saa blev der tidlig og sent talt om, hvorledes det stod helt anderledes til med det religiøse og med Kirkens Sager. Det blev gentaget fra alle Sider, at det nu gik op ad Bakke for Kirken.

I „Dansk Literaturtidende“ fra 1824 hedder det f. Eks.: „At bekæmpe Vantroen, medens den offentlig hylledes og ophøjedes, egnede sig den djærve Christendomslærer; nu at rejse sig imod den, kunne vi efterhaanden overlade den store Hob af tjenstagtige Aander, der altid hengive sig i Døgnets Sold, fordi Laurbærrene vindes let i dets Tjeneste.“ Altsaa, Vantroen er overvundet. Kirkens Sager er i Fremgang.

Det var denne Stemning, der fyldte Mænd som I. P. Mynster, Gejstlighedens, og H. N. Clausen, Universitetets Førstemand. Det var ogsaa den Stemning, der løftede dem op paa de højeste Pladser.

Men Grundtvig følte ganske anderledes. Ogsaa han vidste godt, at der var sket et stort Omslag i Stemningen, men vidste ogsaa, hvor lidt det betød. Det var kun som Sol-

skinnit mellem Byger. Nej, det, der trængtes til, var at komme løs af de skriftkloges, Teologernes Aag, som Luther i sin Tid var kommet løs af Bispeaaget. Det gjaldt om at faa Ordet løst ud af Bogstavbaand og dermed ud af Studerekamret. Det var ikke en forandret Stemning, der tiltrængtes, men en forandret Stilling. Der maatte vel være en Vej til Frigivelse, om Lyset vilde falde derover. Det vilde kendes, at Teologerne havde lige saa lidt Magt over Ordet og Troen, som Bispen havde haft, naar blot Mørket kunde spredes.

Da var det, at Grundtvig fik Lys over Menigheden som en Virkelighed, Herrens Brud, det levende Gudshus, bygget alene paa Herrens levende Nærværelse i Ordet og Aanden, det hellige Fællesskab, der alene skabes og opretholdes af Aanden. Og dermed fulgte Lyset over Troens Ord som Herrens og Menighedens sammensmeltede Vidnesbyrd. Naturligvis kan man videnskabeligt tvistes om Troens Ord som om Skriften, thi „videnskabeligt“ vil sige, at Sagen ses udefra og derfor i Grunden slet ikke kan ses. Men set i Menighedens Lys, som er Helligaanden, er det baade Livets og Lysets Ord. Derfor kan Grundtvig uden Hensyn til Stemningen sige:

Trodser kun, I Kirke-Fjender!
 Larmer kun, I Edoms Børn!
 Laver kun, mens Taaren rinder,
 Gæstebud til Ulv og Ørn!
 Tone over eders Grave
 skal dog Sions Frydesang,
 og er Harpen i Ulave,
 lempes til Basune-Klang.

Dette, 1825, betød et Brud med den Linie, som der var fulgt fra Reformationen gennem Ortodoxi, Pietisme til Rationalisme, dog ingenlunde et Brud med det lutherske, men en Fortsættelse deraf. Menighedsforstaaelsen var Lutherdommens svage Punkt, nu blev der bødet derpaa. Det betød, at noget helt nyt blev sat ind i vort Kirkeliv, thi

det gamle var blevet glemt, men nu atter draget frem. Vi forstaar, hvad det betød, naar vi ser paa Mynster, hvis Ideal er den lutherske Statskirke, og som arbejder ihærdigt paa at hævde denne Statskirke som Guds Menighed; H. N. Clausen, hvis Ideal er en Kirkeforfatning, og som arbejder ihærdigt paa at faa Kirken forfatningsmæssigt organiseret, for at den saaledes skal være et med Guds Menighed; eller Søren Kierkegaard, der ser, at Statskirken og den organiserede Kirke er lige lidt Guds Menighed, men kommer til det Resultat, at den Kristne kun kan leve som den enkelte, isoleret, fjernt fra alle andre. Thi Kirken er Massen, Fordærveren, det store Bedrag. Men Grundtvig, der ser baade Massen og den enkelte, maa billige Menigheden som Aandens Fællesskab, hvori den enkelte maa leve og vokse. Hvilken Forskel!

Men 1825 kom ikke til at betyde, at vort Kirkeliv nu udviklede sig efter den Linie, der knyttede til og fortsatte den oprindelige Lutherdom, men unægtelig betød et Brud med det, der havde ført kristne Mennesker i Trældom under Bogstaven.

Det kendtes, i Gudstjenesten, i Teologien, i Kirkebestyrelsen, at det grundtvigske Menighedssyn var her, det virkede ind paa Retningen. men bestemte den ikke. Det var i det hele og store den gamle Linie, der blev ført videre.

Jeg ved nok, at man kan pege paa baade det ene og det andet og sige: Se, dette er sket i Kraft af 1825! Det er ogsaa rigtig nok. Men Linien er den gamle. Det er Mynsters og H. N. Clausens Aand, der spøger i Slotskirkens Ruiner enten det er den rene Lære der skal hærdes, eller Livet, der skal fremmes ved Forfatningsvæsen. Det er meget mere Kirkegaards Subjektivisme end Grundtvigs Menighedssyn der lever i Tanker og Følelser. Den kirkelige Stilling i Dag er, som den er, ikke i Kraft af, men paa Trods af 1825.

At give den grundtvigske Retning Skylden derfor, er der ingen Mening i.

En saadan aandelig Indsats som den i 1825 maatte skabe en Bevægelse, det nødvendig gik med som enhver anden Bevægelse. Den slaaes af sin egen Sejr. Som den i det ydre vinder, taber den i det indre. Tilslutning afløser Grebtheden. Man antager Læren og gaar ind i Formerne, Livet skabte. Saa er man med. Flere og flere har ikke Syn og Sans for det oprindelige, det, hvorfra Bevægelsen udgik. De har ikke Spor af aandeligt Forhold dertil, kun et ydre. De søger derfor helt andre Steder hen for at finde Tilfredsstillelse og bringe Fornøelse.

Hvorfor skulde det ikke gaa saaledes ogsaa med den grundtvigske Bevægelse! Hvorfor skulde den være unddraget Historiens Lov, naar aldrig før nogen Bevægelse, ikke engang Kristendommen som Bevægelse, var det! Paa en Maade er det ikke hverken til at undres eller forarges over, at en Mængde „Grundtviganere“ helt fornægter Grundtvigs Menighedssyn og den deraf følgende Forstaaelse af Ordet ved Daab og Nadver som Herrens eget Mundsord. Thi de har kun betragtet det udefra og det gennem Brillen, som Kierkegaardsk Subjektivisme eller rationalistisk Teologi gav dem paa. Heller ikke, at mange siger: Først foruden! Hvor Mesteren sagde: Først forinden, saa foruden! Huset først, derefter Ruden! De søger Fornøelse i udvendige Ting, de laver Foreninger og Organisationer som Udvejen, hvor det gælder at bevare og forplante Livet. Heller ikke, at „Grundtviganere“ i Kraft af Retningens stedse voksende statskirkelige Anerkendelse, langt fra som i Begyndelsen udskældt for Zéloter, det vil sige fanatiske Ivrrere, ved Hjælp af et lille Stykke Clausensk Kirkeforfatning gik hen og blev gode mynsterske Bisper eller andet embedsmæssigt stort. Hvorfor skulde det ikke gaa saaledes, som det er gaaet, og meget værre endnu!

Men at bedømme Værdien af den aandelige Indsats derefter, gaar ikke an. Hvilken Dom vilde ikke andet og

trede Slægtsleds Lutheranere have været over Luthers Indsats. Nej, en saadan Bevægelse kan hverken bringe den aandelige Indsats til Sejr eller sætte den over Styr, om den indeholder Værdier, der har Bud til senere Slægter. Da er det først igennem lange Tider, det viser sig, hvad den betød, hvilke Værdier til Hjælp den rummede, efterhaanden som man maa søge tilbage dertil om Hjælp fremad og saaledes tilegne, hvad den gav.

Nu, vi faar gøre os fortrolige med, at 1825 ikke kom til at betyde endnu et nyt Udgangspunkt eller en ny Linie for Danmarks Kirkelov i det hele og store og vel endnu mindre i andre lutherske Lande. Men vi har Lov til at tro, at det var det, den skulde blive, og at det er det, man i vore Dage, i det hele vel uden at vide og forstaa det, anstrænger sig for skal ske.

Jeg har nævnt Ligheden mellem vor Tid og Tiden omkring 1825. Der er ogsaa en Ulighed. Thi vel er der nok nu Glæde over, at Stemningen er anderledes overfor det religiøse, Glæde over den „religiøse Uro“, „den religiøse Længsel“, men samtidig en Følelse af, at Kirken ikke helt magter, ja, maaske endogsaa meget daarlig magter at tilfredsstille den religiøse Længsel. Det kunde endog let se ud som om andre religiøse Samfund kunde bedre end den evangelisk-lutherske Kirke.

Det maa naturligvis opfordre til Selvransagelse, om man kunde finde Fejl, der skulde rettes, og Spejden efter Kraft, der kunde tilføres.

Vi ser da ogsaa, at man er meget optaget af at gaa de Veje, hvorad man under en lignende Armodssituation altid gik: Man prøver at sætte noget i Gang, lave noget, der kan vise, at Kirken virkelig er her, at den ogsaa vil noget, at den forstaa Tiden og følger med Tiden. I den Anledning afholdes der Konferencer som f. Eks. nu i Stokholm, hvor, efter Aviserne, endogsaa det største Kirkemøde i

Historien holdes med følgende Dagsorden: 1) Kirkens Pligt overfor Guds Hensigt med Verden, 2) Kirken og økonomiske Problemer, 3) Kirken og sociale og moralske Problemer, 4) Kirken og internationale Forhold, 5) Kirken og kristelig Opdragelse, 6) Metoder for praktisk og organisk Samarbejde mellem Kirkerne. Mødet kaldes den vigtigste historiske Begivenhed i Mands Minde, akkurat som Kirkemødet i Konstans, hvor Johan Huss brændtes, blev kaldt det, og hvor vel ogsaa en eller anden blev kaldt „vistnok Tidens største kirkelige Personlighed“, som det nu siges om Hovedmanden i omtalte Koncilium.

Fra anden Side prøver man at finde Kirkelivets Fornyelse i ved Teologiens Hjælp at bortskære alt det af det overleverede, som ikke passer til Nutidens Erkendelse, Tankesæt og Følemaade. Omtrent som man i Fornuftens Tidsalder vilde gøre Kristus til den mest fornuftige, vil man nu gøre ham til en Skikkelse, der helt passer til Tidsaanden.

Ved Siden af Travlheden med at sætte i Gang er dette Bortskæringsarbejde et af Tidens mest fremtrædende Træk.

Og nu er det godt nok, at man vil have Kristendom til at vise sig som Kraft, naar man blot ikke glemmer, at det sker kun paa en eneste Maade: derved at man samler sig helt om at tage imod, ene og alene om at tage imod, derfor om Aandens Gerning ved Livskilderne. Vil vi lave nogen Kraftpræstation, skal det nok vise sig, at vi har ingen Dygtighed af os selv. Indad — indad til Livskilderne! Det er Sagen, der skal løses. Saa kan vi se bort fra de andre.

Det er ogsaa godt, at man vil sætte Skel mellem Tro og Lære. Det er altid ondt for enhver Slægt at skulle slæbe paa Fortidens for dem rimelige, men for os urimelige Lærdomme, som førte ud af Forsøget paa tankemæssigt at gøre Rede for det Liv, man levede. Men Læren, der da blev til, skulde bestandig skubbes ind paa Troens Plads. Naturligvis har det intet som helst med Kristenliv at gøre, om man antager eller forkaster den jordiske Ska-

belsesberetning, om man hylder den græske Treenigheds-lære, om man fastholder Middelalderens Forsoningsteori o. s. v. Der maa gøres et Arbejde for at sætte Skel mellem Tro og Lære.

Men det kan ikke gøres, om ikke der først sættes Skel mellem Kirke og Menighed, saaledes at man ikke ser det hele udefra, men indefra. Det er Menighedsforstaaelsen, man savner. Derfra kommer ikke blot det skæve i saa meget af det overleverede, f. Eks. vor Gudstjenestes Indretning, men ogsaa i Tidens Søgen. Det er denne Menighedsforstaaelse, man famler efter, stræber hen imod, tilsyneladende i Blinde.

Men vi, der har nemmet noget af 1825, vi har god Grund til, hvor faa vi end er, at føle, vi har noget at bringe Tiden. Jeg synes, jeg maa bruge nogle Ord fra Grundtvigs Indledning til „Kristenhedens Syvstjerne“. Først hos os, i den højnordiske Menighed, kan Kristenlivet i Tro og Haab og Kærlighed igen, som Ordets og den Helligaands Gerning, efterhaanden vinde menneskelig Skikkelse og menneskelig Vækst, fordi vi i Gudsordet til os har fundet baade Troens og Haabets og Kærlighedens levende Begreb, og ser tillige den levende Sammenhæng mellem Ordet og Troen, mellem Troen og Daaben, mellem Daaben og Nadveren, saa igen mellem Daaben og Haabet, og mellem Nadveren og Kærligheden.

Men skal vi være tro, saa bliver det ikke derved, at vi sætter i Gang, om det kunde lade sig gøre ikke blot Tiden, men baade Himmel og Jord, heller ikke ved, at vi lempet os efter Tidsaandens Krav, men at vi samler os de Livskilder, hvorover Lyset faldt.

ANDERS NØRGAARD

TONEN FRA HIMLEN

Aldrig forstummer
Tonen fra Himlen
i Sjælens glade Pilgrimssang.

LIGE SIDEN Himlene aabnedes og Tonen fra Himlen første Gang lød ud over Jorden, har den Tone ikke kunnet dø. Gennem 1900 Aar har den stadig lydt over Jorden, sunget Slægt efter Slægt. Naar den ikke kunde dø, men blev ny i hver ny Slægt, er det nok, fordi den er fra Himlen. Og den blev ny ikke blot i hver ny Slægt Aarhundrede efter Aarhundrede, men ogsaa i hvert nyt Folk, der fik nemmet Tonen fra Himlen.

Modersmaalet dybt sig bøjer,
let og lifligt det sig føjer
efter Herrens Tankegang;
yndigt selv, men blødt derefter
laaner Aand og Ild og Kræfter
det af Sions Heltesang.

Men det var ikke alle i hvert Folk og i hver Slægt, til hvem Tonen fra Himlen naaede, der kom til at synge med. Det var kun Pilgrimmene.

En Pilgrim er et Menneske, der er paa Vandring, ikke paa maa og faa, men med et bestemt Maal, det hellige Sted, der drager ham. Det var i Middelalderen undergørende Kilder eller Steder, hvor Helgener var begravede, St. Knud i Odense, St. Olav i Nidaros, men i den store Valfartstid dog især den hellige Stad, Jerusalem. Det var i Slægtens Barndomstid, da de mente at kunne finde det hellige Sted paa Jorden. Men der er det ikke.

Gennem de favre
Riger paa Jorden
gaar vi til *Paradis* med Sang, —

synger Pilgrimmene. Naar det er Maalet, forstaar vi, at deres Sang er Tonen fra Himlen. Fra Paradis kommer den Sang, og til Paradis fører den.

Der er nogle iblandt os, der har hørt Pilgrimssangen. Der er ogsaa nogle iblandt os, der er komne ind i Pilgrimsfølget og er kommen til at synge med paa Tonen fra Himlen. Men først taler vi om, hvad vi har hørt.

Det kunde være Mor, der første Gang sang den for os, eller Far eller dem begge to; for den Sang var vort Barn-domshjems Sang:

O, du, som os velsigned
og tog i Favn de smaa,
en Morgen ser vi dig i Paradiset.

Dog var det ikke altid saadan, at Børnene fik hørt Tonen fra Himlen derhjemme. Men der er et Sted her paa Jord, hvor Tonen fra Himlen bryder igennem og lyder i himmelsk Fylde. Det er i vor Herres Menighed, naar det kendes, at vel er de, der synger, Mennesker, der lever her paa Jord, men de har deres Borgerskab i Himlene. Det er rigtigt, hvad de tør synge, at

Engle synge med
og Aanden er os nær.

Saadan har vi hørt Pilgrimmenes Sang i vor Herres Menighed, saa, mens vi hørte, var det som

Himlen aabnes, Mørket svinder.

De, som kom til ikke blot at høre Tonen fra Himlen en enkelt Gang, men til selv at synge med, er de, som kom med i Pilgrimsfølget. Det er ikke alle Mennesker, men kun de, i hvem Tonen fra Himlen:

Fred over Jorden,
Menneske fryd dig:
os er en evig Frelser fød,

fik en saadan Magt, at de maatte give Gud Æren. De lod sig drage ind i Gud Faders Favn, kom, som Børn kommer, naar Fars og Mors Kærlighed er dem for stærk. De ved vel, at den Kærlighed har de ikke fortjent. Og naar den

rækker stærkest ud imod dem, mærker de det stærkest. Men de er overvundne. Hvor svært det end føles, nu kan de sige hele Sandheden. De, der kommer saaledes, naar Gud Faders Kærlighed, der gav dem sin Søn til Frelser, naar dem i Tonen fra Himlen, de faar Tilgivelse, de kender sig hjemme i Daabens Naade, hjemme hos Far. De er komne ind i Pilgrimsfølget; for nu gælder det at vandre saaledes gennem Jorden, at de kan naa hjem til Guds Paradis.

Der er dem, der har kaldt det en Ørkenvandring. Og det har sin Sandhed. Det kan føles øde og tomt omkring en. Hvor er det aandelige Liv i Sognene? Og mange Fristelser er der, særlige Fristelser for de troende.

Korset vel for Øje staar;
langs med Svælget Vejen gaar.

Men Grundtvig følger til:

men hvor Herren har sin Gang,
der er Englevagt og Sang.

Det er sandt, saa ofte en mærker, at han er i Herrens Følge, bliver det til Sang. Da klinger Tonen fra Himlen i hans Hjerter.

Da bliver det ogsaa sandt, at det er gennem de fagre Riger paa Jorden, at vi gaar til Paradis med Sang. Den som er taknemlig og tryk og glad i Herrens Følge, ser, at

dejlig er Jorden og
prægtig er Guds Himmel.

Vi kan nynne paa Tonen fra Himlen, naar vi er ganske ene, i vort Lønkammer, hvor Sangen ikke er bestemt for andre end Gud og os selv. Ingen fik vel lært at tage den Tone rent uden i det ensomme personlige Møde med Gud. Men fyldigst lyder Sangen sammen med de andre Pilgrimme i Menigheden,

naar under Sang med Guds vingede Ord
Sjælen af By over Stjernerne for.

KNUD SKÅRUP.

ET BREV

AT SKRIVE i et årsskrift er ligesom ikke at skrive *of-fentlig*, det har lidt af brevskrivningens natur. Man tænker på de elevhold, man kender. Og er det kun få, bliver ens tanker også ledet deraf, når man skriver — og der bliver måske endnu mere af brevets væsen i det, som kommer ud af det.

Det er vanskeligt nu at løsrive tankerne fra julen — ingen fest i årets løb påvirker sindet så længe forud som den. Gang på gang hager den sig fast i ens tanker — og hver gang kan det føre en ind i minder, i overvejelser, i prøvelse.

Der er en verslinje, som netop denne julefornemmelse har fået til at lyde i mit øre nu: „Blev vore sange ny, når du tog dem på tunge?“ Det står i „Et Juledigt“ af Professor H. C. Frederiksen. Denne linje har vel nok været medvirkende til, at jeg lyttede efter, om sangene, jeg hørte, lød ny. Jeg ved godt, det bør være rettet mod en selv — men man er jo tilbøjelig til også at vende den slags prøver mod andre, og i dette tilfælde er det ikke at gøre fortræd, man kan netop opleve noget godt derved — vel at mærke, hvis man i ærlig vilje lytter efter, om sangene blev nye, *ikke* hvis man bare lytter efter, om de lyder gamle og forslidte, for så hører man ingenting.

At lytte efter, om sangen lyder ny, er netop at lytte efter *livet* selv.

For en del år siden kendte jeg det bedst, når jeg hørte stærkt nationale nordmænd synge. Vi — kammeraterne — kunde imellem nok more os over deres norsk-norske Høj-

tidelighed, men når de sang, så var der noget, som vi slet ikke havde lyst til at „skære ned“ — der var et bevidst og stærkt *liv*, som kom til orde i sangen. Det var ikke fordi det tidt var sange, som vi ikke kendte — de samme sange kunde meget godt være sunget sådan, at vi slet ikke havde mærket dette „noget“. Vi forstod jo også nok, hvad det var, der levede i disse mennesker, og også i deres sang: det var det Norge, som er ved at blive sig sin stilling, sine værdier og sine mål bevidst.

— Mellemslesvig har sine „kendsgerninger“ i disse år, kendsgerninger, som der nu tages stilling til, som kan gøre en rigere eller gøre en snævrere, efter som man nu forholder sig til dem. Kendsgerningerne står der — og de ændres ikke af Pers eller Povls „*Jeg mener*“ eller „*Jeg mener ikke . . .*“ — En af disse kendsgerninger er det, at „vore sange blev ny, da de tog dem på tunge“ dernede. De kan forekomme dig gamle, lidt for gammelkendte — hør dem blive sunget i kirkesal eller anden mødesal, eller i en lavloftet stue dernede, så forstår du dem på ny. De bliver ikke til *andre* sange — de bliver de samme, men nye i deres klang og liv.

Når sangene møder os på den måde, er det fordi de er udtryk for det, der lever i dem, der synger dem. Men åndeligt liv går jo ikke i arv, og når sange og salmer, som blev til som udtryk for en slægts åndelige liv, synges af en slægt, der ikke har tilegnet sig det samme liv, så må sangen komme til at lyde forslidt og gammel. Og det er ganske håbløst at ville give den klangen igen ved tillempning og afslibning og nye melodier, eller ved at føre den tilbage til en eventuel oprindelig skikkelse. Der er ingen anden udvej end at høre den sunget af mennesker, som lever af det åndelige liv, som skabte sangen. Det vil altid ytre sig forskelligt for hver ny slægt, og der vil komme en anden *klang* i sangen, men livet er det samme.

Når sangen på den måde kommer i kontakt med livet, den kom af, så løser den sin opgave; ellers ligger den på museum — om den så bliver sunget hveranden dag.

Syd for grænsen opleves det at være dansk. — Jamen, det sker da også længere nord på? Ja, bevarer, ingen tør sige nej dertil — men prøv at lytte efter, om sangen bliver ny, og døm derefter.

Dernede erfarer man netop nu, at det er godt at samles om det at være dansk, og godt at samles om troen på, at det, der bevarer livet selv i os, vil også bevare det danske liv. Det opleves, at der er en styrke blot ved at være sammen om dette — og man kan *gå* både en og to mil for at være med. Og så synger man om det — og den sang, den er bleven ny. Og det føles som en Lykke at være med der. Den lykke medfører naturligvis ikke, at man flyver den ene eller de to mil „på kærlighedens vinger“, som der står i romanerne, nej man går vejen, ganske jævnt, eller maser af sted på en cykle — men de gør det gerne, for der følger glæde deraf. —

Hvis vi forstår lidt af dette, mon vi så behøver helt at tie og skamme os, når der nu snart bliver spurgt os — af vort eget søgende sind —: „Blev vore sange ny, når du tog dem på tunge — i året, der gik?“ For *blev* sangene nye, så var det kun fordi vi fandt ind til nyt liv af åndelig art, eller det fandt os, rettere sagt. Mon vi ikke kan sige med ydmyg glæde: Jo, jeg *blev* rigere i dette år. Jeg lærte at forstå lidt af det liv, jeg før ikke rigtig forstod — eller kom til at forstå det bedre.

Så vil det næste jo blive en tak — den vil først gå til Rønshoved, til dem, der *er* der, og til dem, der *var* der. Og de vil kunne tage glad imod den, fordi de vil vide, at vi ikke standser med den der, men går videre med den, dertil, hvor dens kilde var — og er endnu, og hvor vi altid vil kunne finde den.

Ja — de bedste hilsener til venner og tak for året, som svandt.

M. P. EJERSLEV.

EN LILLE HILSEN

Kære Venner.

MON NOGLE af Jer kan huske Vintermorgenerne ved Flensborg Fjord. Morgenstjernen staar ganske lavt og bævende i Horisonten, og Spejlbilledet af den i Fjorden ligner næsten en Bloddraabe. Saa bryder Morgenlyset langsomt frem i Sydøst over Holnæs og faar Stjernen til at blegne. Lyset vinder, og tilsidst „stiger Solen af Havets Skød“.

Fra Roskilde Højskole husker jeg, at Sommeraftenerne, Solnedgangene var noget af det mest betagende, og jeg skal ikke nægte, at jeg nu og da har længtes efter de Solnedgange over Roskilde Fjord og følt mig lidt knuget, naar Solen forsvandt brat bag Bøjskovs og Rønshovedgaards Bakker!

Men saa fik jeg Erstatning i Morgenerne. Og for mig er de enkle og rene Morgenstemninger ved Flensborg Fjord ligesom bleven Symbolet for hele Livet dernede. Og naar jeg ser tilbage paa de Aar, jeg har levet der, har jeg den samme Fornemmelse, som jeg tror I har, der kun har været der en Vinter eller tre Sommermaaneder: — en mærkelig hel og sluttet Stemning, Følelsen af noget stærkt og enkelt, men med Morgenens, Dagingens lyse Glans over.

Da jeg i Sommer rejste fra Sønderjylland til Finland, fornam jeg det, at nu drog jeg fra én Grænseegn til en anden. Jeg kom fra Nordens sydlige Grænse og rejste

til dens østlige. For ganske nylig havde jeg staaet paa de grønne Volde dernede mod Syd og nynet paa Ordene:

Her er Nordens Grænse lagt,
slig en Grænse kan ej flyttes — —

Og jeg var optaget af, om jeg skulde opleve Toner, der var beslægtede med dem, jeg var vant til at høre, om jeg skulde „genfinde“ noget af det Liv, som vi lever ved Flensborg Fjord, her i disse fjærne og for mig ukendte Egne. Og det gjorde jeg. Stærkt og kendt slog Tonen mig i Møde en Aften i Helsingfors, da nordiske Højskolefolk var samlede. Der var holdt adskillige kedsommelige og temmelig intetsigende Bordtaler, men saa stod Forstanderinden for den finske Højskole i Hartola, Frk. Aino Voipio, frem og holdt paa Svensk en kort, men betagende Tale om Finerne og deres Kamp for ikke at blive opslugt af den store Fjende mod Øst. Hun sagde bl. a.:

„Vi er et Folk, som har lidt. Aarhundred efter Aarhundred har Kampen skyllet ind over vort Land, men vi har ikke *kunnet* opgive Livet eller Troen paa Livet... Nu er vi et frit Folk, men vort Hjærte skælver endnu af de haarde Slag, vi har faaet. Vi har ingen store Minder at være stolte af, undtagen Kampens Minder. Vi er et ungt Folk, og vort indre Liv er sikkert ikke uden Skygger, som tyder paa Brist paa Udvikling. Men vi ejer *det største*, vi ejer Haabet, som Topelius synger om:

„Allt, allt hvad jorden äger skönt och rart,
och himlen högt og hafvet underbart,
och mer än kronors og juvelers prakt,
det äger den, som äger hoppets makt“.

Det var herlige, kendte Toner! Jeg *maatte* tænke paa Egnen og Folkene ved Flensborg Fjord, ja paa Landet helt ned til Danevirke. — Det var Grænsens Sang: Vi har kæmpet og lidt, men det bedste har vi bevaret, det unge, stærke Haab!

For mig var denne Tale det vidunderligste, jeg oplevede paa hele Finlandsturen. Og naar jeg har anført noget af

den her, er det, fordi jeg tror, den ogsaa vil minde Jer om det, vi har oplevet sammen ved Flensborg Fjord. Ikke sandt, det, vi mødte, var ikke en Mangfoldighed af Sager og Spørgsmaal og Ideer, men noget enkelt og stærkt, der gjaldt Folkelivet og vort eget Menneskeliv og var farvet af Haabets, Dagningens forunderlige Skær: — „immer det dages dog paany, hvor Hjærterne Morgen vente!“

— —

Ja, I maa undskylde mig, at min Hilsen denne Gang kun bliver disse faa Ord. Men I vil tilgive mig, naar I hører, at jeg sidder i Eksamenslæsning til op over begge Ører!

ERIK SPUR

MARTSDAG VED DANEVIRKE

DEN SVÆRE BANKE ligger tryg,
så langt som Øjet når.
Så frisk er Forårvinden,
som langs dens Skrænter går.

Den pusler i det visne Græs
og stryger gule Strå
og gemmer sig bag Skrænten
med Murstensbrokker små.

Den hvisker med den gamle Vold,
men ingen ved om hvad, —
tidt hvisker Barn med Gamling,
alvidende — og glad.

Og hør! vidt over Vang og Vold
og over visne Strå:
dær jubler, jubler Lærker —
en Sommer i det blå!

Og ydmyg bøjer du dig ned:
er Forår her så skønt?
og dær — blandt alt det visne,
du ser det første Grønt.

E.

HØJSKOLEN I FREMMEDE LANDE

NÅR ET MENNESKE har fået lov til at leve med i noget godt af åndelig art, er det dets største glæde at hjælpe andre ind i det samme; for jo flere man er om at dele et åndeligt gode, desto rigere bliver den enkelte.

Det har derfor været en stor glæde for alle folkehøjskolens venner at se den interesse, som denne skoleform har vakt hos fremmede folkeslag.

Højskolen er snart bleven en af Danmarks turist-attraktioner. De danske andelsvirksomheder, husmandsbrug og højskoler er noget af det, enhver udenlandsk turist „ikke bør undlade at se“, som det hedder i turistførersproget.

Der har derfor vist sig mange mærkelige udenlandske fremtoninger rundt omkring på vore højskoler. Mange af dem har med turistens sædvanlige overfladiskhed „gjort“ Danmarks højskoler fra ende til anden i løbet af nogle få uger og medbragt derfra et „uforglemmeligt indtryk“ af smukke sommerlyse haver med syngende og legende piger. Men der er dog også enkelte udlændinge, som har været klare over, at skulde de virkelig forstå en sådan skole som højskolen, da måtte de leve dens daglige liv med fra dag til dag, fra uge til uge. Så ser man da den tyske doktor, den japanske eller engelske skolemand sætte sig på skolebænken sammen med de danske bønderkarle og prøve at leve sig ind i det fællesliv, som præger en højskole.

Den alvor og energi, disse folk sætter ind på deres opgave, afnøder os den største respekt; men det er dog først, når de er vendt tilbage til deres hjemland og skal forsøge at skabe noget lignende *der*, at det viser sig, hvormeget eller hvor

lidt de har forstået af det hele. De fleste af dem kører træt og opgiver efterhånden *det*, der egentlig gør en højskole til det, vi forstår derved. De glider over i realskolen, hvor den rene kundskabsmeddelelse er det, man arbejder for; deres skoler bliver en slags fortsættelsesskole for voksen ungdom.

Endelig er der også enkelte, der med utrættelig energi og offervilje kæmper i deres hjemland for den virkelige folkehøjskole. Ikke sådan at forstå, at de prøver at skabe en nøjagtig kopi af den danske, men netop med forståelse af, at en folkelig højskole skal præges af det folks karakter og særmærke, som den lever i. Netop overført paa den måde bliver hvert lands højskoler de steder, hvor man kan iagttage de enkelte folks særlige ejendommeligheder; man kan ligesom få et samlet billede af folkets sjæl og sind ved at se det liv, som udfolder sig på en sådan fri og folkelig skole.

Jeg har på mine rejser i udlandet haft lejlighed til at besøge folkehøjskoler i forskellige lande, og jeg vil her gerne prøve at give nogle enkelte billeder fra tre af disse for at vise, hvordan denne skoleform, hvor den virkelig er overført i et fremmed folk, også tager karakter af dette. Når jeg har valgt at samle mine indtryk i tre enkelte billeder, er det, fordi jeg tror, at et enkelt udført billede langt klarere giver forståelse af helheden end en mængde spredte oplysninger.

Norsk højskoleliv.

Midsommer i Norge — hvor er man beruset af lys. Det er som om man har glemt, hvad mørke vil sige — umuligt at huske hvordan det er naar det er virkeligt mørk. Lyset har fæstnet sig i ens sind, og man kan ikke tænke sig, at det atter skal forsvinde. Solen lyser dag og nat fra den samme blå himmel. Bjergene ligger der ude bag fjorden i blålig varmedis, men ind over de grønne agre, over de bølgende banker langs fjorden, flimrer alt i det livligste

farvespil. De brogede enge toner i gult, rødt og hvidt: et myldrende blomsterliv. Fyrreskoven står mørk og varm og danner en fast ramme om det lyse land. De satte bøndergårde ligger og lyser med deres store røde eller hvide vægflader mod det grønne græstæppe, der breder sig helt ind under deres mure, da de ikke er omgivet med haver; — ligesom tilfældig henstrøet ligger de i den frodige egn.

Højskolens hvide træbygning skiller sig ikke ud fra de andre. Nøgen og stærk rejser den sig, hvor den nu engang ligesom tilfældigt er bleven anbragt på den grønne brink.

Først ved nærmere eftersyn skiller den sig ud fra de omliggende gårde. Der hersker et myldrende liv omkring den hvide bygning; sang og latter bølger i luften omkring den. Unge piger færdes ud og ind, alle travlt beskæftigede. Der bindes kranse og guirlander. Skolen er smykket til fest. Vi kommer netop til dens årlige festdag — midsommerfesten, — da den samler sine tidligere elever til et par dages festligt samvær. Skolen er befolket med husholdningselever om sommeren; men de forstår at pynte op og gøre alting festligt til de forventede gamle højskoleelever — karle og piger — fra vinterholdene skal komme.

Det er allerede ved at lakke mod aften, da de første indfinder sig, men snart tropper de talrigt op. De fleste er fra den nærmeste omegn og har let ved at komme. Næsten alle forhenværende elever kan derfor møde frem ved denne skolens årsfest.

Lørdag aften er festens højdepunkt. Da vanker der rømegrød — nordmændenes nationalret. — Boblende og silende af smør står den på bordene, intet er så fedt som denne grød. Den vender sig nogle gange i halsen på en udlænding, før den vil ned; men den hører for nordmændene uadskilleligt med til enhver ordentlig midsommerfest.

Det er efterhånden bleven sent, men natten udebliver stadig. Solen forsvinder vel tilsidst derude bag de blå bjerge i nord; men lyset ligger lige klart over landet.

Så trædes dansen i skolegården. — Ikke „jazz“ eller

„one step“, heller ikke vals eller polka eller gamle sprælske folkedanse til jodlende felespil, nej kun de yndede norske folkeviselege. I en lang kæde eller i en stor rundkreds dances der; alle de dansende synger med i takt til dansen, vers efter vers, de uendelige lange folkeviser. Trinene er næsten bestandig de samme, alt synes så ensformigt og uden afveksling, men ingen bliver trætte. De dansendes unge ansigter er alvorlige, næsten højtidelige, som under afsyngelsen af en salme; men de er fyldt af en indre grebethed og glæde, den fælles sang, de gamle norske toner og ord, den fælles danserytme hele kredsen rundt fra arm til arm, stemmer alle sindene sammen. Ingensinde føler de det fællesskab, de har med hinanden fra den tid, de gæstede højskolen sammen, stærkere end under denne sang og dans. Derfor lægger de langt mere i den, end en fremmed ved en overfladisk betragtning kan forstå.

Hele dette billede af de dansende i skolegården er så typisk norsk, smelter så fint sammen med den mægtige natur uden om, med det milde sære nattelys, som hersker nu i midnatsstunden. Pigernes smukke gammeldags dragter med de farvetunge broderier er som fødte ud af naturen, der omgiver dem. Alle pigerne har nationaldragter på; mange af dem har syet deres dragter den vinter, de var på højskolen, har syet deres højskoleminder ind i dens fine sting, i dens smukke gamle mønstre.

Dansen fortsættes i flere timer. Deres forråd af gamle folkeviser synes udtømmeligt. De kan dem øjensynligt udenad alle sammen. Først hen på morgenstunden slutter man for at samle den nødvendige hvile til næste dags fortsatte fest. Man sover kun lidt i Norge i de lyse sommermåneder. Det er helt sært at skulle i seng; solen er for længst atter højt på himlen; kun et par korte timer har den skjult sig bag fjeldene; nu lyser den igen med fornyet kraft ud over det friske land.

En sådan nat kan man aldrig glemme. Den er et minde om Norges vidunderligt skønne land og om Norges bedste

ungdom: Norges højskoleungdom med den dybe nationale ærbødighed, med det lidt tunge og alvorlige, men også stærkt grebne sind, med den stærke samhørighedsfølelse indbyrdes og med norsk natur og historie.

Et lille engelsk parlament.

Udenfor ligger sommeraftenen med al sin fredfyldte mystik. Tågerne hviler i blå banker nede over byen; men på de højtliggende græssletter bag ved er der endnu lyst. De store grønne sportspladser er endnu livligt befolket af det unge sportsdrivende England. De mange hvidklædte skikkelser lyser så festligt op i alt det grønne. Ketsjerne svinges og tennisboldene suser gennem luften; fjernt kan jeg høre boldenes slag mod de spændte strænge og de spillendes ensformige meldinger.

Intet er så mildt vemodigt, så lokkende til sværmeri som en mild sommeraften i England; man synes man *må* der ud i den dragende natur og finde, hvor mystikken har gemt sig. — Men jeg tager mig sammen, lukker vinduet og vender alt det der ude ryggen. Pligten kalder. Jeg begiver mig ned i højskolens mødesal for at tage mit sæde i parlamentet. Er man en god kammerat, da svigter man ikke her.

I gangen ved indgangen til salen standser jeg et øjeblik for endnu en gang at gennemløbe den liste, som her er slået op med programmet for aftenens parlamentsdebat, samt en navneliste over de forskellige partiers medlemmer. Jeg er nok opført blandt de liberale denne gang. Sidste gang var jeg konservativ. Det giver politisk træning at skulle skifte politisk overbevisning en eller to gange om ugen.

Det daglige opholdsrum er virkelig forandret til det engelske parlaments underhussal. Midt i salen står det fir-kantede bord med en højrygget stol for bordenden. Her har skolens forstander — den selvskevne underhusformand, „the speaker“ — sit sæde. Foran ham på bordet ligger

en mægtig trækølle, hvormed han banker i bordet, når han kræver ro. Ved den anden ende af bordet har underhusets sekretær sin plads, og langs begge sider af bordet sidder regeringspartiets ministre. Arbejderpartiet har sin plads ved den ene langvæg, de konservative ved den modsatte, mens de liberale er regeringsparti.

Så tager vi fat på dagsordenen efter alle kunstens regler. En af ministrene rejser sig og forelægger sit partis lovforslag, idet han henvender sin tale til „the speaker“. En af hans partifæller secunderer dette. Begge er de udsat for voldsomme afbrydelser for opponentpartiet. Formanden må flere gange bruge køllen voldsomt for at kalde de mest højrostedede til orden. Der udvikler sig efterhånden en hidsig debat. Særlig vækker det røre og munterhed, når en af de konservative har ordet og med hårrejsende ensidighed og konsekventhed taler mod de ny sociale lovforslag. Så godt som alle de tilstedeværende er nemlig ivrige tilhængere af arbejderpartiet; men det hænder tit, at netop en af de ivrigste socialister er bleven sat til at forsvare et stokkonservativt standpunkt i parlamentet, og han kan da ikke godt dy sig for at give det et vist komisk tilsnit ved altfor voldsomme og barokke overdrivelser — alt naturligtvis under den strængeste alvorsmaske. Forhandlingerne fortsættes med samme alvor og energi i lang tid. De forskellige indlæg er altid velformede, bidende ved deres ironi eller overbevisende ved den tilsyneladende grebthed, hvormed de bliver fremført. Man har en følelse af at være i selve det engelske underhus, hvor Englands fremtidsskæbne skal afgøres netop nu i dette øjeblik.

Endelig slutter formanden forhandlingerne. Men længe endnu fortsættes diskussionen, nu under mere fri og tvangsløse former, men ikke mindre ivrigt.

Jeg har en følelse af at have været i forbindelse med noget af det ejendommeligste for engelsk folkekarakter. Ordet „the parliament“ har for enhver englænder en egen højtidelig klang. Den politiske sans bliver levende hos en-

hver englænder, så snart han bliver vakt op til selvstændig tankevirksomhed, sådan som det netop kan ske på en folkehøjskole. Derfor prægede parlamentarismen hele den lille højskoles samliv. Mens fælleslivet på en dansk højskole har familiesamlivets præg over sig, lignede samlivet på den engelske højskole et lille demokratisk statssamfund. Skolen lededes langt mere af elevernes valgte præsident og råd end af forstanderen. Parlamentarismen gjorde sig gældende helt igennem. Skulde et eller andet drøftes eleverne imellem, da fandt drøftelsen sted under overholdelsen af de strengeste parlamentariske skikke.

På den fri folkehøjskole frigøres og udfolder folkets sjæl sig i sin sande natur.

Tyskere på forpost.

Endnu et billede af højskoleliv i en hel anden kant af Europa:

Jeg sidder i en stiv pindevogn, der langsomt skrumler afsted gennem det bundløse ælte, som her kaldes en vej. Den korte oktoberdag er ved at gå på hæld. Luften er tyk af væde: fin støvregn eller drivende tåge. Den polske slette breder sig favnende ud til alle sider og forsvinder uden faste grænser i den grå luft. Kusken råber bestandig opildnende til hestene, der med møje slæber vognen frem gennem vejens dynd. Hans råb blander sig med lignende råb fra de arbejdende bønder på markerne rundt om. De råber ustandseligt, når de arbejder med dyrene: mændene bag ploven råber, og de små drenge og piger, der vogter kørerne langs vejen. En uafbrudt hujen fylder luften som uforståelige fugleskrig. Nu kører vi ind i ruthe-nerlandsbyen. Husene ligger i to lange rækker langs med vejen, hus ved hus i det uendelige. Først efter en times kørsel er vi igen ude af byen. Men nu nærmer vi os den tyske landsby, der som så mange andre lignende er spredt som pionerere og forkæmpere for „das grosse Vaterland“ ind i Østeuropas slaviske egne.

Her ligger en tysk folkehøjskole.

Det er næsten mørkt, da vi når dertil, men jeg har en fornemmelse af at være kommen hjem, da jeg træder ind under højskolens tag. Hvori det ligger, er det umuligt at sige; men det er ligesom jeg møder noget gammelkendt, der breder sig som hygge i mit sind.

Næste aften er der møde på skolen. De tidligere elever, der bor i omegnen, bliver ved med at komme på skolen, når de er rejst derfra. Den er ligesom bleven et andet hjem for dem. De kører eller vader langvejs fra ad de bundløse veje for blot at komme sammen igen, høre et foredrag eller vel først og fremmest for at synge sammen. Glæden over den jævne ukunstlede fællessang er et af den danske højskoles kendemærker; men jeg fik et indtryk af, at det i endnu højere grad gjaldt her blandt denne lille tyske kolonis indbyggere, der levede midt inde blandt fremmede folkeslag. Hvor forstod de at hygge sig sammen og at synge sammen, den ene sang efter den anden. Skolens forstander havde oversat flere af vore bedste danske sange på tysk. Hvor var det mærkeligt, her fjernt inde i Polen blandt lutter tyskere at høre Mads Hansens gode, gamle sang: „Jeg er en simpel bondemand“ klinge på tysk med en kraft og en varme, som vist kun tyskere forstår at lægge i deres sang. Sangens ord var netop som talt ud af disse jævne tyske bønders hjerter. Eller Bjørnsons: „Undrer mig på, hvad jeg får at se“, ligesådan sunget med kraft og begejstring. Men var det sådan med de fremmede sange, hvordan var det så ikke med deres egne tyske. På en vidunderlig måde var de alle med i sangen. De blev ved — den ene sang efter den anden. — Lyset fra de matte petroleumslamper, der kun sparsomt oplyste salen, blev mere og mere sløret, men det var ligesom hyggen groede med mørket frem af krogene. Den udsatte post blandt fremmede folk, det store tyske fædrelands nød, alt dette knyttede disse mennesker urokkeligt fast til hverandre i et levende „gemeinschaft“, et fællesskab, der først og fremmest kendtes på deres sang.

Og mens vi sang, syntes jeg, at dette fællesskab ligesom favnede ud over alle landegrænser: Højskolens gode ånd omsluttede os alle: dem der dansede og sang så smukt der oppe i den lyse norske nat, de ivrige debatører i det lille parlament i England, disse jævne tyske bønder, alle de unge her hjemme og ud over verden, der gennem livet på højskolen har erfaret, at af fællesskabet om alt, hvad der er godt, gror livets største lykke.

FOLKE TRIER HANSEN.

HØJSKOLEN OG ELEVERNE

DET ER maaske gaaet mange af Jer, som det er gaaet mig, naar Aarsskriftet er kommet med dets Bud fra Højskolen, at man har ventet, at denne Gang maatte der være en Hilsen fra en eller anden af Kammeraterne.

Maaske ogsaa nogen har tænkt at skrive; men det er alligevel ikke blevet til noget, fordi det har knebet at finde Udtryk for det, man helst vilde frem med. Saa har jeg tænkt, at jeg kunde jo prøve en Gang at sende en Hilsen med; maaske der saa var andre, der kunde tage Eksemplet op.

Vi, som har været Elever paa Rønshoved Højskole og virkelig oplevet, hvad det vil sige at være et dansk, kristent Menneske og helt være med i dansk Aandsliv og Folkeliv, hvor det er herligst, har sikkert alle i os følt en Trang til at kunne gøre Gengæld mod Skolen for hvad den her har givet os.

Igen har vi saa syntes, det kun var saa lidet, vi evnede og kunde gøre. Men maa jeg da have Lov til at sige, at vi alligevel ikke er helt magtesløse; men der er Ting, der staar til os at kunne.

Naar der i den senere Tid har været saa megen Tvivl om Højskolens Betydning i vore Dage, da har det vel ogsaa været, fordi man mente, der ikke var saa store Opgaver at samles om og pege hen paa, som i dens første Tid. Vi ved, at en af de Ting, der den Gang laa meget i Højskolens Interesse, var den mulige Genforening med Sønderjylland.

Nu da vi har oplevet en Genforening med en Del af Sønderjylland, kunde man jo spørge, om ikke dermed Opgaven er løst.

Da er det, jeg synes, at for os, der har været paa Grænseskolen ved Flensborg Fjord, kan der kun være et Svar at give.

Vel har vi oplevet en Genforening med Nordslesvig; men det er for en stor Del kun i det ydre.

Endnu mangler der mange Steder Forstaaelsen af, hvad det vil sige helt at være med i dansk Aandsliv og Folkeliv.

Og det var en af de Ting, jeg mener, vi kunde være med til at hjælpe frem. Det er indlysende, at hvis Danskheden i Sønderjyl-

land skal faa sin rige Vækst, da kan det kun ske ved en levende Forbindelse med det øvrige Land.

En af de Ting, der mere end meget andet vilde hjælpe til et rigere, dansk Folkeliv, vilde sikkert være — hvad der saa ofte er opfordret til, ogsaa af forstaaende Sønderjyder —, om gode unge nordfra kunde faa Lyst til at flytte ned og danne Hjem i de udsatte Egne. Jord mangler det ikke paa mange Steder, men kun paa Viljen til at tage fat. Det skulde ikke være saa meget for at lære Sønderjyderne noget som for at lære af dem.

Vi maa aldrig glemme, at Sønderjyderne er prøvede Mennesker, og at mange har gaaet svære Kampe igennem og lidt mere for Danmarks Skyld end mange andre i det øvrige Land.

Det er jo rigtigt, at kun ved at søge Forstaaelse blandt de Mennesker, vi skal leve iblandt, kan vi opleve et Fællesskab.

Saa kan I jo sige, vi kan ikke alle rejse til Sønderjylland. Nej, det er heller ikke Meningen; men vi kan alle være med til at skabe en bedre Forstaaelse af Forholdene, som de der gør sig gældende. En Ting vil vi altid kunne naa, hvor vi saa færdes: søge at leve som gode, danske, kristne Mennesker og at kæmpe for alt det, som vi fik kært, fordi det var Sandhed og Livet.

Maatte det lykkes for os, da vilde vi ikke have naaet at gengælde Højskolen for alt godt; men vi vilde have naaet at bringe vor Tak paa vor Maade — og mere vil der sikkert aldrig forlanges af os.

De bedste Hilsener til alle Kammerater fra

LAGO MØLLER.

ET BREV TIL RØNSHOVED HØJSKOLE

Kvikne, d. 24—10—25.

Kære allesammen!

En lille Hilsen faar I fra mig. Som I ser, er jeg flyttet, og nu er jeg nok bundet for en Tid. Jeg er kommen til Norge igen og er bleven Bestyrer her paa et lille Mejeri for samme Mand, som jeg arbejdede for før, da jeg var i Norge. Jeg er ikke uddannet som Mejerist, men min Husbond skrev til mig, at det behøvede jeg heller ikke at være for at tage denne Plads; her er nemlig en Mejerske, som forstaar sig paa Mejeriet. Foruden Mejeriet har vi en Grisebesætning paa 253 Dyr; dem er her en svensk Karl som passer, og Mejersken er norsk, saa vi er altsaa tre Nationers Helle her paa Mejeriet. Jeg fører altsaa Regnskabet og hjælper til ved forskelligt Arbejde, saa her er nok at gøre Dette her er langt oppe i de norske Fjælde, fra Oslo kører vi 500 km nord paa med Thronhjemsbanen til vores nærmeste Station (Ulsberg) og derfra har vi 30 km her til Mejeriet, som vi maa befordre os selv. Vi har en Lastbil, som vi kører alle Varer fra Stationen med. Mejeriet ligger i en lille Dal, som kaldes for Kviknedalen, og som er en lille Gren af Østerdalen, her er høje Fjælde ved begge Sider af Dalen, saa Landskabet er meget forskelligt fra Danmark. Man kan mærke, dette her er længere borte fra Solen, vi har allerede haft Vinter her i 14 Dage, $\frac{1}{4}$ m Sne, 20 Grader Kulde (Celsius), men nu i Dag er det Tøvejr igen, hjemme i Danmark har I nok ikke haft Vinter endnu? Jeg tænker, at til næste Sommer kommer jeg med til Elevmødet nede hos jer, for nu faar jeg vist ikke nogen Frihed før, saa maa jeg kunne faa 14 Dage til den Tid at rejse til Danmark i. Jeg kom hertil i September, jeg rejste lige fra Finland og hertil med Damper fra Aabo i Finland og til Stockholm, det er en meget fin Tur at sejle ind gennem Stockholms Skærgaard, hvor der ligger i Tusindvis af flotte Villaer ved begge Sider af Fjorden; jeg kom til Stockholm om Morgenen og maatte saa vente der til Aften, til Toget gik til Oslo, jeg fik af den Grund Anledning til at se lidt af Stockholm. Det er en flot By, synes jeg; jeg rejste saa om Aftenen ind

over Sverige og kom til Oslo om Formiddagen næste Dag. I Oslo var jeg tre Dage, men saa var min Frihed til Ende, og jeg rejste til min Plads her i Kvikne, og da var der ogsaa gaaet en hel Uge, siden jeg sluttede mit Arbejde i Finland, og jeg havde set meget og brugt mange Penge. Ja, denne Sommer har været oplevelsesrig paa mange Maader, det har været en dejlig Tur, jeg har haft i Finland, det kniber bare saa meget med Sproget, det er ikke let at gøre sig forstaaelig, naar man ikke kan tale Sproget; jeg fik en Kammerat der oppe, han kunde tale lidt Svensk, og det kunde jeg forstaa, saa jeg var meget sammen med ham og ude at besøge hans Familie, saa jeg fik paa den Maade set mange finske Hjem. Finnerne forstaaer at gøre et Hjem hyggeligt, synes jeg, selv om de kan være krigerske og slemme til at slaas, saa er de nu gæstfrie og flinke Mennesker, synes jeg. Jeg fik for nogle Dage siden et Brev fra Direktøren for Aktieselskabet, hvor jeg arbejdede, mens jeg var i Finland, han sendte mig en fin anbefaling, trykt paa svensk Sprog, han kunde flere Sprog, saa ham kunde vi Danske tale med, og han var flink. Jeg blev der, tillige med en af mine Kammerater fra Ollerup, i to Maaneder efter at de andre Danske var rejst hjem, men da den store Flok af Danske skulde rejse, blev der lavet Afskedsfest for os, det var en fin Fest med Musik og Dans; Festen blev afholdt paa en stor Herregaard, som laa i Byen Santamäki, i Santamäki var der nemlig 9 af os Danske fra Ollerup, ja, jeg var først i de fem Uger paa Mattela og arbejdede der, men da var de andre Danske rejst, og saa kom jeg til Santamäki, der var jeg mere glad ved at være end paa Mattela, Mattela var ogsaa en Herregaard, som hørte ind under det samme Aktieselskab som Santamäkigaarden; det Aktieselskab ejede fire Gaarde og havde ialt 400 Arbejdsheste, saa det var et stort Aktieselskab. Ja, nu maa jeg vist tænke paa at slutte, for ellers bliver I vist trætte af at læse mine Referater.

De venligste Hilsener fra jeres gamle Elev

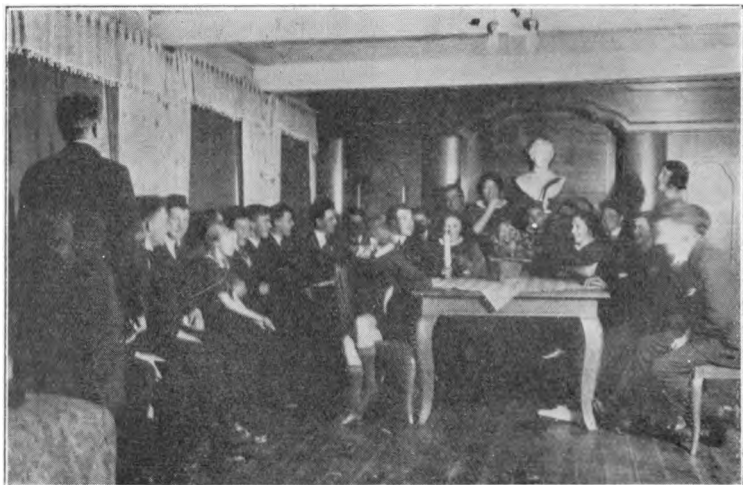
KARL LARSEN,
Kvikne Mejeri, Yset, Norge.

Kirkesolen.

DAGBOG

DET VAR MED GLÆDE, vi begyndte vinterskolen den 3. november 1924, til trods for, at vi i de sidste 14 dage af oktober fik den ene udmeldelse efter den anden, saa at vi maatte begynde skolen med 20 elever i stedet for med 30, som der var indmeldt. Vi kom godt i gang og fik en god vinter. Selve det daglige liv og arbejde skal jeg ikke omtale videre, og jeg skal blot nævne, at vi foretog de sædvanlige udflugter, i november til Krusaa, den 17. februar til Broager, den 4. marts til Dybbøl og Sønderborg og den 21. marts til Flensborg, Danevirke og Slesvig. Da vi den 29. marts om aftenen tog afsked med eleverne, maatte vi samtidig sige farvel til Ejerslev som lærer her ved skolen. Han havde tidligere givet frøkernene Abildgaard og Krogh løfte om, at hvis de kom i gang med den gymnastikskole, som de havde tænkt paa at oprette, skulde han komme og hjælpe dem. Dette var absolut ikke efter mit hovede, for vi havde lært at sætte stor pris paa Ejerslev i skole og hjem. Jeg tør roligt sige, at der ikke var nogen uoverensstemmelse af nogen art mellem Ejerslev og os. Derfor var vi kede af, at vi skulde skilles, men dog glade ved forvisningen om, at vi i Ejerslev havde vundet en god ven og sikker arbejdsfælle i den danske højskole. Dette siger vi Ejerslev tak for.

Muntert samvær (vinter 24–25).

Først i marts maaned begyndte vi at grave grund ud til en forlængelse af havehuset. Det var eleverne, der gjorde dette arbejde i deres fritid. De hjalp ogsaa til med at køre sten, og det er morsomt for os at tænke paa, at de saaledes har lagt grunden til denne udvidelse af højskolen.

I havehuset er der nu 20 værelser, og deraf kan de 17 bruges til elevværelser, et til lærerindeværelse, et til karlen og et til gartneren.

Denne nybygning gav os meget at bestille i april, for penge havde vi som sædvanlig meget faa af, og vi maatte derfor yde i arbejde, hvad vi ikke kunde skaffe i penge. Min kone malede saaledes vægge og døre. Frøken Jensen syede gardiner og malede de ny senge, som pastor Skårup og jeg havde lavet. Disse senge har spiralbund og er derfor dejlige at ligge i, og saa kostede de, da de var helt færdige, 10 kr. stykket. Nu véd I det altsaa, naar I skal giftes! Da kan I faa billigt udstyr, naar I selv vil lave det, og i tilgift faar I en stor fornøjelse.

Den 3. maj begyndte vi sommerskolen med 68 elever. Margrethe Hillersborg fik imidlertid et daarligt ben og maatte rejse hjem, inden der var gaaet en maaned.

Jeg havde bedt Spur om at komme her som lærer igen, og han overvandt sine betænkeligheder og kom — til vor store glæde.

Ogsaa med dette hold elever foretog vi turene til Krusaa, Dybbøl, Broager, Flensborg og Danevirke.

En enkelt ting skal jeg nævne fra denne sommerskole, men jeg maa tilføje, at efterfølgelse frabedes. Eleverne forærede os et orgel, som vi fra den 17. juni brugte til morgensang og til gudstjenesterne om søndagen. Vi var meget glade og taknemlige for denne gave, men det var jo en meget kostbar gave, og man har, som bekendt, ikke for mange penge, naar man er paa højskole. Det er udelukkende af den grund, at jeg siger: efterfølgelse frabedes. For glade var vi, som sagt, for gaven, og vi glæder os stadig over den, naar orgeltonerne ledsager vor sang.

Ved sommerskolens slutning rejste Spur igen til København. Det var saa dejlig hjemligt at have ham her i de 3 maaneder. Nu studerer Spur teologi, og i de første 4 aar er der vist ikke ret meget andet end eksamen i hans hjerne.

Elly Kühle, som havde hjulpet os med gymnastik, haandarbejde og dansk, rejste ogsaa til København, hvor hun arbejder med gymnastikken.

Den 1. august kom ca. 50 unge og ældre fra Skanderup valgmenighed for at være her i 8 dage. Det var pastor Eskesen, der havde faaet denne udmærket gode idé. Vi har aldrig før oplevet saa herlige 8 dage. Hver formiddag talte pastor Nørgaard og jeg. En aften talte pastor Eskesen, og ellers havde vi lidt oplæsning. Eftermiddagene brugtes til udflugter, og en dag var vi i Flensborg, Slesvig og Danvirke.

Da Eskesen og jeg planlagde dette møde til de første otte dage af august, regnede vi med, at høsten sædvanligvis først begyndte

Skanderup-folkene.

efter denne tid. Nu fik vi imidlertid i aar meget tidlig høst, og det kneb derfor ikke saa lidt for flere af deltagerne at være hjemme fra i disse 8 dage. De blev her alligevel, og det var godt gjort, men vel ogsaa et vidnesbyrd om, at vi her paa skolen ikke var de eneste, som var glade for dette samvær. Jeg tror derfor nok, jeg tør sige, at det var en god oplevelse for os alle. Vi glemmer i hvert fald ikke let disse dage med deres rige indhold.

Fra mødet 1.—8. august.

Om saadan et møde kan gøres, véd jeg ikke. Det kan naturligvis ikke blive helt det samme, hvis de samme mennesker kommer her anden gang, for da er det hele jo ikke nyt. Men jeg kan ikke lade være med at ønske, at andre mennesker i den samme kreds, eller at andre kredse ad aare vilde gæste os paa samme maade. Det er en stor hjælp for saadan et møde, at deltagerne kender hinanden forud, og i dette tilfælde kendte min kone og jeg tillige de fleste af deltagerne. Men endnu mere betyder det naturligvis, at vi forud er sikre paa hinanden i et folkeligt og kristeligt fællesskab. Om mange ting kan vi have forskellige meninger, men i grundsynet paa livet er vi enige. Vi er alle forud indstillede paa

at lytte til aandens røst; vi véd, at det er dette, der samler os, og derfor er et saadant møde saa velsignet, for aanden var virkelig med os i de dage.

Den 11.—18. august havde vi det møde, vi plejer at have i august, og det blev ogsaa et godt møde.

Efteraaret tilbragte jeg som sædvanlig paa foredragsrejse, og da jeg kom hjem til november, var det til afskedsfest for Holger Nielsen. Med undtagelse af frøken Jensen er han den, der har været her længst, og det føles nu, efter at han er rejst, hvor fastgroet han var her. Jeg savner ham altid og alle vegne. Det var meningen, at han skulde paa Askov højskole, men da hans bror saa i sommer købte ejendom, kunde hans mor ikke undvære ham hjemme, og der er han nu. Vi har haft 8 hold elever i den tid, vi har været her, og de 6 af disse hold kender Holger Nielsen. Jeg

er sikker paa, at I alle vil savne ham her, som vi selv gør det, og vi vil nu alle forene os i en hjertelig tak til Holger Nielsen for den tid, han var her og hjalp os saa godt.

Nu er skolen godt i gang igen. Vi har begyndt med 27 elever, og vi glæder os over denne gode fremgang, men endnu mere over de gode elever, vi har faaet.

Fra 1. november er Folke Trier Hansen lærer her ved skolen. Han er en søn af Povl Hansen, Vallekilde højskole. Folke Trier Hansen er ung af aar og ny i højskolens tjeneste, men han har en god arv med sig hjemme fra, og han har gode evner og lyst til at bruge dem. Vi har været glade ved at begynde arbejdet sammen med ham i vinter og haaber det bedste af fremtiden.

Nu skal jeg slutte, og da vil jeg gerne tage min kone med. Vore tanker og vor tale drejer sig tit om elevmødet i sommer. Der har aldrig paa en gang været samlet saa mange af hvert hold, og hvor var det en stor glæde at have jer her den dag. Vi har aldrig før haft et saa vidunderligt vejr paa elevmødedagen, men det var nu ikke blot solen, der kastede glans over dagen. Vi mindes lige saa vel formiddagens gudstjeneste og eftermiddagens møde som sejlturen paa fjorden og de kulørte lamper i haven og ved stranden om aftenen. Og vi takker jer saa inderligt for denne dejlige dag. Vore hjerter brændte i os, og de gør det endnu ved tanken paa jer.

Gid I nu alle maa faa en velsignet julefest og et godt nytaar, og modtag saa en hjertelig hilsen fra jeres venner

JULIE og AAGE MØLLER.

ELEVFORENINGEN

Til Elevforeningens Generalforsamling var der i Aar mødt saa mange, at vi maatte holde den ude paa Plænen. Elevforeningen tæller ogsaa nu 350 Medlemmer! Af Bestyrelsens Medlemmer afgik efter Tur Chr. Petersen, Hillerslev, Holger Nielsen og Erik Spur. De to sidstnævnte genvalgtes, og i Stedet for Chr. Petersen, som ikke ønskede Genvalg, valgtes Johs. Fisker, Toftlund. Til Revisor i Stedet for Astrid K. E. Larsen, Mosegd., Hjulby, valgtes Valborg Jørgensen, Vimosegaard, Brobyværk.

Et Forslag af Kontrolassistent Kjærgaard om at sætte Kontingentet op for at faa Elevforeningens Gæld betalt, fremkaldte nogen Drøftelse. Det vedtoges at sætte Kontingentet op til 2 Kr., saa der i alt opkræves for Aarsskriftet 2,50 Kr. hos hvert Medlem.

ELEVFORENINGENS REGNSKAB

AARET 1924—25

I N D T Æ G T

Kassebeholdning $\frac{1}{6}$ 1924	Kr.	0,90
Kontingent	-	496,00
Laan af Højskolen	-	200,00
	Kr....	<u>696,90</u>

U D G I F T

Aarsskriftets Trykning	Kr.	443,40
Clicheer	-	85,00
Oprævningsblanketter	-	9,00
254 Forsendelser à 0,45	-	114,30
22 andre Forsendelser	-	5,20
Redaktionsudgifter	-	15,50
Fragt	-	6,00
	Kr....	<u>678,40</u>
Kassebeholdning	-	18,50
	Kr....	<u>696,90</u>

Rønshoved, i Juni 1925.

Erik Spur.

Regnskabet er gennemgaaet og fundet i Orden.

Lars J. Larsen. Astrid K. E. Larsen.

L O V E

for

Rønshoved Højskoles Elevforening.

§ 1.

Elevforeningen er stiftet for at være et Bindeled mellem Skolen og dens tidligere Elever, og den udsender i dette Øjemed et Aarskrift, der udkommer hvert Aar ved Juletid.

§ 2.

Som Medlem kan optages enhver, der har været Elev eller Lærer paa Rønshoved Højskole.

§ 3.

Bestyrelsen bestaar af fem Medlemmer, hvoraf den mindre Halvdel afgaar ved første Generalforsamling, den større ved næste. Den vælger selv sin Formand, der foreløbig ogsaa er Regnskabsfører, og som maa sørge for, at de skiftende Elevhold under Skoletiden bliver gjort bekendt med Foreningen.

§ 4.

Der vælges to Revisorer, der afgaar skiftevis hvert andet Aar.

§ 5.

Medlemsbidraget er Kr. 2,00, som opkræves samtidig med Aarskriftets Udsendelse. Til Medlemmer Syd for Grænsen sendes Aarskriftet foreløbig gratis.

§ 6.

Aarskriftets Redaktion bestaar af Formanden og en, der vælges af Skolen.

§ 7.

Bidrag til Aarskriftet modtages hvert Aar inden Udgangen af Oktober.

§ 8.

Regnskabsaaret gælder fra og til Generalforsamlingen. Foreningens Love og Regnskabet meddeles hvert Aar i Aarskriftet.

FORTEGNELSE OVER ELEVERNE

VINTEREN 1924—25.

Anthøn Larsen Andersen, Edslev, Hørning.
Jens Bech, Dreisdorf, Bredsted, Sydslesvig.
Frederik P. Held, Boel, Sydslesvig.
Ejnar Jørgensen, Roerslev, Nr. Aaby.
Frederik Jensen, Schaldebüll, Stedesand, Sydslesvig.
Adolf Jensen, Pilkentafel 8, Flensborg.
Lars Peter Kristiansen, Nr. Aaby.
Kristen J. Kristensen, Malle, Tistrup.
Niels Dahl Knudsen, Pedersborgvej, Nr. Sundby.
Magnus N. Linding, Horne, Tistrup.
Axel Lund, Gerding, Skørping.
Kresten Nielsen, Vejerslev, Vils, Mors.
Kristen Hasle Nielsen, Haarby, Skanderborg.
Johannes Nielsen, Kakkabellenvej 14, Eckernførde.
Valdemar Nissen, Agtrup, Leck.
Harry Stagelund, Kragelund, Bække.
Hans Sørensen, Kragelund, Bække.
Heinzpeter Thomsen, Flækkeby (Eckernførde).
Jørgen Toxværd, Birkende, Brøns.
Knud Westergaard, Nøraa, Bramminge.

SOMMEREN 1925.

Astrid Andersen, Dronningensgade 46, Odense.
Eline Rostgaard Andersen, Københoved, Skodborg.
Kathrine Amtoft, Amtoft, Vesløs.
Nanna Christensen, Troldhøj, Troldhede.
Anna Christensen, Amtoft, Vesløs.
Johanne Clausen, Odderup, Tarm.
Grete Frandsen, »Virkelyst«, Storehedinge.
Anna Kr. Frederiksen, Dyrhus, Tønder.
Ane Kathrine Hansen, Tødsø, Nykøbing M.

Helga Hansen, Jordhøj, Slangerup.
Ingeborg Hansen, Ørbæk.
Ellen Hedeboe, Tune, Roskilde.
Ingrid Hedeboe, Hyllerup, Slagelse.
Anna Have, Lejrskov, Lunderskov.
Agathe Hollensen, Skodborg.
Ingrid Hou, Skalmstrup, Randers.
Line Hørlück, Skodborg.
Karen Iversen, Ringkøbing Mark, Ringkøbing.
Lilly Jacobsen, Surkær, Gudum.
Helga Hesseldahl Jensen, Østerild.
Rigmor Jenssen, Hou, Lohals.
Ingrid Jenssen, Hou, Lohals.
Agnes Jensen, Heden, Allested.
Gudrun Raphael Jensen, Gylling.
Ragnhild Jensen, Børnehjemmet, Randers.
Esther Jørgensen, Vejle, Næstved.
Agnes Jørgensen, Lunde, Fyn.
Emilie Kjær, Viumgaard, Sdr. Vium.
Charlotte Knudsen, Villerup, Bedsted.
Kirstine Krabbe, Enghavevej 38, Holstebro.
Maren Kristensen, Solbjerg, Mors.
Kirstine Kristensen, Kertinge, Kølstrup.
Dagny Kristensen, Lemming, Hasselager.
Agnes Korsgaard, Mellem Jølby, Nykøbing M.
Frederikke L. Kjær, Tødsø, Nykøbing M.
Marie Madsen, Horne, Tistrup.
Inger Marie Madsen, Tødsø, Nykøbing M.
Edit Mayland, Næsby, Fyn.
Bertha Mikkelsen.
Karen Mogensen, Brudager, Sortebro.
Marie Møller, Waitzstrasse 97, Kiel.
Anna Nielsen, Tødsø, Nykøbing M.
Margrethe Nielsen, Gavnø, Storehedinge.
Sofie Nielsen, Hallundbæk, Filskov.
Else Ovesen, Ørbæk.
Marie Petersen, Skrydstrup, Vojens.
Cecilie M. Petersen, Oksager, Westerholz, Sydslesvig.
Karoline Pedersen, Taarup, Frørup.
Elna Petersen, Biskopstaarup, Ullerslev.
Eva Pedersen, Bobøl, Holsted.
Karen Pedersen, Aadum, Tarm.
Johanne Petersen, Hersnap, Dalby, Fyn.

Anna Pedersen, Grønbjerg, Filskov.
Johanne Petersen, Gramby.
Rigmor Rasmussen, Lille Ladager, Skensved.
Marie Rasmussen, Sortebro.
Karen Rasmussen, Ginning, Randers.
Sidsel Rindom, Velling, Ringkøbing.
Mariane Rindom, Velling, Ringkøbing.
Else Riis, Boddum, Hurup.
Nicoline Røykjær, Breth, Barrit.
Maren Søndergaard, Galtrup, Erslev, Mors.
Olga Søndergaard, Fjelderslev, Nykøbing M.
Amalie Sørensen, Astofte, Holsted.
Olga Therkelsen, Karstof, Kibæk.
Esther Thomsen, Nørregade 30, Holstebro.
Gudrun Videbæk, Jelling.

INDHOLD

	Side
<i>Aage Møller: Rønshoved Frimenighed</i>	3
<i>Aage Møller: Rønshoved Højskole</i>	12
<i>Anders Nørgaard: 1825</i>	20
<i>Knud Skårup: Tonen fra Himlen</i>	30
<i>M. P. Ejerlev: Et Brev</i>	33
<i>Erik Spur: En lille Hilsen</i>	36
<i>E.: Martsdag ved Danevirke</i>	39
<i>Folke Trier Hansen: Højskolen i fremmede Lande</i>	40
<i>Lago Møller: Højskolen og Eleverne</i>	49
<i>Karl Larsen: Et Brev til Rønshoved Højskole</i>	51
<i>Julie og Aage Møller: Dagbog (med 4 Billeder)</i> ...	53
<i>Elevforeningen</i>	58
<i>Regnskab</i>	59
<i>Love</i>	60
<i>Fortegnelse over Elever</i>	61

ELEV MØDE:

SØNDAG DEN 4. JULI

1926